Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг рўзномаси

1991 йил 22 июнь
ШАНБА
№ 119 (5.161).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. КАРИМОВ «Тошкент ишбилармонлар учрашуви» қатнашчилари билан учрашди

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов биринчи «Тошкент ишбилармонлар учрашуви»да қатнашиш учун республика пойтахтига келган чет эллик ишбилармонлар билан 20 июнь куни учрашди. У республика вазирликлари, идоралари ва корхоналари билан ўзаро манфаатли алоқа боғлашга, Ўзбекистон иқтисодиётини мустаҳкамлаш, унинг самарадорлигини ошириш учун амалий ёрдам беришга қарор қилган дунёнинг ўнлаб мамлакатлари тадбиркорларига ташаккур айтди.

Бу учрашув хорижий савдо-саноат доираларининг намояндаларини ғоят қизиқтирди. Вазирлар Маҳкамасининг катта зали одамларга тўлиб кетганини айтиш кифоя.

И. А. Каримов ушбу мўътабар анжуманнинг мақсадларига батафсил тўхталди. Сиёсий ва иқтисодий турмушдаги туб ўзгаришлар, республиканинг мустақиллиги ҳақида декларация қабул этилганлиги унинг халқаро бозорга мустақил чиқиши учун кенг истиқболлар очиб берганлиги қайд этилди. Ҳозир Ўзбекистондаги вазиятнинг барқарорлиги, интизомнинг мустаҳкамлиги ишбилармонликни ривожлантириш, республика иқтисодиётига ажнабий капитални жалб этиш учун ишончли кафолатдир. Ишбилармонлар учрашуви арафасида ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида ҳамда Ўзбекистон ССРда ажнабий сармоялар ҳақида республика Олий Кенгаши қабул қилган қонунлар яна бир жиддий кафолат бўлиб қолди.

Республика Президенти Тошкент учрашуви ишининг боришини қисқача таҳлил этди. Ҳозир, учрашув айни қизиган пайтда, деди у, бу ерга келган тадбиркорларни шартли равишда уч тоифага бўлиш мумкин. Республикага жиддий ниятлар билан, сармоя сарфлашнинг ва қўшма корхоналар барпо этишнинг пухта ишланган лойиҳалари билан келганлар биринчи тоифага мансубдир.

Ҳамжиҳатлик йўлини самарали равишда излаётганлар, ўзаро манфаатли ҳамкорликка оид таклифларни ўрганаётганлар иккинчи тоифага кирадилар. Ҳали узил-кесил бир тўхтамга келмаган кишилар учинчи тоифага мансубдирлар. Бу ўринда хорижий ишбилармонларнинг айби йўқ. Амалий музокаралар олиб бориш соҳасида вазирликлар ва идоралар ходимларининг тажрибаси ҳали етарли эмаслиги сезилаётганини республика Президенти уқтириб ўтди.

Республика савдо-саноат доираларининг намояндалари Тошкентга келган барча ишбилармонлар бу ердан жиддий режалар билан жўнаб кетишларини хоҳлаётганликлари учрашувда таъкидлаб ўтилди. Агар ҳозирги тадбирнинг вазифалари қисқача таърифланадиган бўлса, бу вазифалар республиканинг иқтисодий имконияти билан яқинроқ танишишдан, мижозлар топишдан, улар билан ўзаро манфаатли асосда фаол ҳамкорлик қилишдан иборат.

И. А. Каримов фирмалар, компаниялар, корпорациялар ва банклар вакилларининг кўпдан-кўп саволларига жавоб қайтариб, Иттифоқ шартномасининг қабул этилиши мустақил республикаларга қўшма корхоналар барпо этиш соҳасидаги ишни анча осонлаштиришга, чет эл бозорига мустақил чиқишга, иш эвазига фойда олишга, бинобарин истеъмол бозоридаги аҳволни барқарорлаштиришга ёрдам беради, деб таъкидлади. Ўзбекистон хўжалик юритишнинг янги шароитида хом ашё минтақасидан халқ хўжалиги мажмуининг турли тармоқларида тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришга асосий эътибор бериладиган иқтисодий жиҳатдан ривожланган республикага айланиши мумкин ва лозим. Ўзбекистон пойтахтига келган тадбиркорлар аввало ишбилармонлик билан боғлиқ бўлган юқори малакали мутахассислар тайёрлашда катта ёрдам беришлари мумкин. Уларга бериладиган таълим учун республика ҳақ тўлашга тайёр. Йигит-қизлар менежмент-маркетинг сирларини ўрганиб олишлари табиий.

И. А. Каримов «Тошкент ишбилармонлар учрашуви»нинг истиқболларига муфассал тўхталди. У мазкур анжуманнинг муҳимлигини, унинг ишбилармонликни ривожлантириш, республиканинг иқтисодий қудратини мустаҳкамлаш учун бебаҳо аҳамиятга эга бўлиши мумкинлигини қайд этиб, тенг ҳуқуқли ҳамкорлик асосидагина жиддий натижаларга эришиш мумкинлигини таъкидлади. Чунки бу соҳада, охир оқибатда, ишлар, таклифлар, қўшма режалар ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлади.

Ҳозирги анжуманга келганда, шуни айтиш керакки, у дарҳол ўз натижаларини берди. Турли тармоқларда Қўшма корхоналар барпо этиш тўғрисида ҳужжатлар имзоланди. Республика бозорига мўл-кўл чиқарилиши лозим бўлган кенг истеъмол моллари ишлаб чиқаришга асосий эътибор берилди. Учрашувда сўзга чиққан Покистон, Ҳиндистон, Гонконг, Германия, АҚШ, Италия ва бошқа мамлакатларнинг тадбиркорлари шу кунлардаги иш яхши уюштирилганлиги учун республика раҳбариятига самимий миннатдорчилик билдирдилар. Улар вужудга келаётган масалаларни тезроқ ҳал этишга доир бир қанча таклифларни айтишди. Шу ернинг ўзида мазкур масалаларни билимдонлик билан тез ҳал этишлари мумкин бўлган вазирликлар ва идораларнинг раҳбарлари улар билан таништирилди.

Тошкент, Бухоро, Самарқанд, Хивада ва республиканинг бошқа шаҳарларида чет эл фирмаларининг ҳамда компанияларининг маҳкамалари очилишига алоҳида аҳамият берилди. Бу ишда маҳаллий маъмурлар томонидан тадбиркорларга кўмак ва ёрдам берилади.

Учрашув охирида Ўзбекистон ССР Президенти биринчи «Тошкент ишбилармонлар учрашуви» қатнашчиларига улар фаолиятида муваффақиятлар тилади. Тадбиркорларнинг Ўзбекистонга келиши Ўзбекистон ССРнинг иқтисодий имкониятларини мустаҳкамлашга, унинг жаҳон бозорига чиқишига, ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантиришга кўмаклашади, деб умид билдирди.

(ЎзТАГ).

Улуғ Ватан уруши бошланганлигининг 50 йиллиги

1941 йил, 22 июнь. Бу кун тарих саҳифасига энг, қора, мудҳиш, даҳшатли кун сифатида муҳрланган. Боиси — фашистлар Германияси Совет Социалистик Республикалари Иттифоқига уруш эълон қилмай хиёнаткорона бостириб кирди. Ватан ҳавф остида қолди. Қонхўр Гитлер: СССР кўпмиллатли давлат, уруш бошланиши билан ўзаро низо чиқади ва буюк мамлакатни яшин тезлигида босиб оламан, деб хом хаёл қилган эди.

Совет халқи Коммунистик партия атрофига мустаҳкам жипслашиб, босқинчиларга қарши курашга отланди. Ватан ўғлонлари ғалаба учун, она еримиз озодлиги учун ўлимга тик бордилар. Қуролли кучларимиз қудрати, шавкатли жангчиларимизнинг мислсиз қаҳрамонликлари, садоқатлари туфайли фашист босқинчилари тор-мор этилди. Характерлиси шуки, бошқа давлатлар ҳам фашизм вабосидан сақлаб қолинди. Буюк Ғалаба бизга ниҳоятда қимматга тушди. Миллион-миллион умри азизлар беомон жангу жадалларда қаҳрамонларча ҳалок бўлдилар.

Серқуёш диёримизда бирон оила йўққи, манфур уруш ўз қора муҳрини босмаган бўлсин. Улуғ Ватан уруши бошланганига 50 йил бўлган шу кезларда колхоз ва совхозлар, саноат корхоналари, қурилиш ташкилотларида кўксини орден ва медаллар безаган табаррук кишилар билан учрашувлар, савол-жавоб кечалари ўтказилмоқда. Бахтимиз, сўянган тоғларимиз бўлмиш азизу мукаррам отахонларимиз ўзларининг ҳаяжонли, таъсирчан ҳикоялари билан ёш авлодни ҳарбий ватанпарварлик, заминга садоқат руҳида тарбиялаш ишига катта ҳисса қўшмоқдалар. Уларга меҳр ва ҳавас билан тикиларканмиз қалбимиздан бир ўкинч ўтади: уруш қатнашчилари тобора оз қолишаяпти. Уларни эъзозлаш, жасоратларини қуйлаш, соғлиқлари ҳақида алоҳида ғамхўрлик қилиш ҳам қарз, ҳам фарздир!

1941 йил, 22 июнь. Шу куни фидокор халқимиз аввало Ватан озодлиги йўлида жон фидо этган марду майдонларни зўр ҳурмат, фахр ҳис-туйғулари ила ёд этиб, уларнинг порлоқ хотираси олдида таъзим қилади. Ҳа, ҳеч ким, ҳеч нарса унутилмайди. Қаҳрамонлар мангу барҳаётдир!

Енгилмас Қуролли Кучларимизнинг жанговар йўли, совет жангчиларининг оловли йиллардаги жасорати, қаҳрамонлиги ҳақида ҳикоя қилувчи мақолаларни рўзноманинг иккинчи саҳифасида ўқийсиз.

ҒЎЗА ГУЛИ

Кўкламда 48 гектар майдонга яхши ният билан чигит қададик. Уруғ бир текис униб чиқди. Ҳозир ниҳолларнинг ривожи яхши. Май ойидаги ёғингарчиликлар бизни ҳам четлаб ўтмади. Қачон табиат деҳқонниг кўнглига қарабдики, энди шундай қилса. Ҳосил етиштириш ҳамиша қийинчилик билан кечган, астойдил меҳнат эвазига бўлган. Шароит ҳар хил: бир йил қурғоқчил, иккинчи йилда серёғин бўлади. Шундай инжиқликни енгган азаматгина кўзлаган мақсадига етади.

Жамоамиз экинзорларини қатқалоқ босиб, ғўза бўғзини бўғиб қўйди. Кеча-кундуз ишладик. Мушкуллик ортда қолди. Ҳозир ниҳоллар ёппасига шонага кирган, олди гуллаб, кўсаклай бошлади.

Звеномиз Хидир Йўлдошев раҳбарлик қилаётган ширкат таркибига кирган. Ишчиларимиз олти нафардан иборат. У ёки бу юмушни бажаришда ёрдамчилар оламиз. Ҳозир чопиқда 8 киши қатнашмоқда. Бугунгача барча майдонлардаги ғўзалар 4 марта ишловдан чиқарилди. Икки марта минерал ўғит билан озиқлантирилди. Бу борада моҳир механизаторимиз Шомансур Абдуллаев фаол. Табиий офат оқибатларини бартараф этиш, кўчатларни сифатли парваришлашда у ўзининг меҳнатсевар, ғайрат-шижоатли эканлигини кўрсатаяпти. Агротехник тадбирларни бажариш муддатлари қисқарилмоқда. экин ривожидаги ҳар хиллик йўқотилмоқда. Ишчи Шарофат Абдуллаева эса чопиқ ишларида ўрнак.

Ғўзани суғоришни ҳам бошлаб юбордик. Бу муҳим юмуш уюшқоқлик билан амалга оширилмоқда. Режаларимиз катта. Гектаридан 27 центнер ўрнига 30 центнердан хирмон кўтаришни чамалаб турибмиз. Бунга эришиш учун, шубҳасиз, кўп ишлашга тўғри келади. Масъулиятни қалбдан ҳис қилган чўлқуварларимиз айни кунларда жонбозлик кўрсатишаяпти.

Ишчиларимизнинг ойлик иш ҳақлари 230 сўм атрофида тушаяпти. Бу ҳозирги шароитда етарли эмас. Лекин қанча гапирмайлик, бу соҳада бирон-бир ўзгариш бўлмаяпти. Ҳозир унумли ишлаяпмиз. Йил якунида ҳисоб-китоб қилинади, ҳар ким ўз меҳнатига яраша ҳақ олади, албатта. Унинг оз ёки кўп бўлиши эса бугунги ҳаракатга боғлиқдир.

Ж. АБДУЛЛАЕВ.
Арнасой районидаги Юлиус Фучик номли давлат хўжалиги пахтачилик звеноси бошлиғи.

ОМИЛКОРНИНГ ДАЛАСИНИ КЎРИНГ

Хўжамберди ота Қодировни «Шарқ юлдузи» жамоа хўжалиги меҳнат аҳли бундан уч йил олдин пенсияга кузатишганди. Ўшанда у тенгқурлари қатори оёғини узатиб, қарилик гаштини сурса бўларди. Аммо ота бундай қилмади. Суяги меҳнатда қотган эмасми, қадрдон жамоасидан кўнгил узолмай бригадирлигини давом эттираверди.

Унинг бутун хайрли умри далада ўтаяпти. Дастлаб оддий колхозчи бўлиб ишлади. Сўнгра сувчилик қилди. Тажрибали сувчи сифатида номи кўпга танилди. 1977 йили бригада аъзолари ўзларига етакчи қилиб сайлашди. Ўшандан буён у ўзига билдирилган ишончни оқлаб келаётир. Ҳосилдорлик 32 центнердан 40 центнерга етди. Эришган ютуқлари учун Бутуниттифоқ халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг кумуш ҳамда «Меҳнатда ўрнак кўрсатгани учун» медаллари билан тақдирланди. 1989 йили эса унга «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган пахтакор» унвони берилди.

Ота бошлиқ бригада хўжаликда илғорлардан. Меҳнат аҳли бу йил ҳам юқори ҳосил етиштириш иштиёқида 82 гектар майдонда «Қирғиз-3» нави экишган. Айни дамда пайкалларда ниҳоллар парвариши авжида. Яганалаш ва бегона ўтлардан тозалаш қисқа муддатларда тугалланди. Қатор ораларига учинчи ишлов бериш намунали ўтказилаётир. Механизатор Ҳабибулла Жўраев, Деҳқонбой Жабборовларнинг ҳар бири кунига 5—6 гектар майдондаги ғўза бўғзини сифатли юмшатишмоқда.

— Табиат инжиқликлари туфайли ғўзалар ривожи 10—12 кунга кечикди, — дейди жамоа саркори Хўжамберди ота Қодиров. — Шу боис ҳар бир дамни ғанимат билиб, бор имкониятларни парваришга қаратганмиз. Кўпроқ маҳаллий ўғитлардан фойдаланаяпмиз. Пайкал бошида қўшимча гўнг тўктирдик. Натижада ғўза кунда бир яшнаётир. Ҳар бир туп кўчатда 4—5 тадан ҳосил тугунчалари бор. Бир қанча майдонларда ниҳоллар гулга кирди. Куни кеча биринчи сув беришни бошлаб юбордик. Бу юмуш икки сменада ташкил этилган. Абдужаббор Аҳмадиёров, Жўрақул Ҳидиров, Исмоил Жўраев каби миришкор сувчиларимиз ғўзаларни оби-ҳаётга қондиришда фаол. Мақсадимиз ҳар гектар ердан 40 центнердан ҳосил олиб, давлатга 320 тоннадан зиёд оқ олтин армуғон этиш.

Аҳил жамоада пахтачилик билан бирга қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларига ҳам эътибор берилаётир. Ҳозир 35 гектар майдонда сабзавот, чорва учун озуқабоп экинлар парваришланаётир. Азаматлар 25 гектар бедазордан 150 тонна қуруқ беда олишга аҳд қилишган. Шу кунгача икки марта ўриб олинди. 4 гектар ерга қизилча, 4 гектарга помидор ва 2 гектар майдонда пиёз экилган. Эрта-индин помидор ва пиёз ҳосили йиғиштиришга киришилади.

К. ТУРСУНОВ.
Бувайда райони.

ҲОСИЛНИ БАРИБИР УНДИРИБ ОЛАМИЗ

Чуст ва Поп районларининг пахта далаларига... картошка экадиган дастлабки машиналар чиқди. Ўтган якшанба куни дўл аралаш қуйган жала бу ердаги пахта майдонларига катта шикаст етказди. Баъзи карталарда экинларни тиклаш мумкин бўлмагани сабабли пахтакорлар бу ерларга картошка экишга мажбур бўлдилар.

Фақат Чуст районининг ўзига 835 минг сўм миқдорида зарар етди. Бу зарарни бошқа экинлар етиштириш ҳисобига муайян даражада қоплашга умид боғлашмоқда.

Наманган вилояти.

УЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ФАРМОЙИШИ

Навоий шаҳри ва Бухоро вилоятининг унга яқин ерларини ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш ва экология жиҳатидан соғломлаштиришга доир долзарб тадбирларни қабул қилиш, шунингдек Навоий вилоятини қайта тиклаш тўғрисидаги таклифларни кўриб чиқиш мақсадида:

1. Қуйидаги таркибда жумҳурият ҳукумат комиссияси тузилсин:

И. Ҳ. Жўрабеков — Вазирлар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари, комиссия раиси

Т. Я. Шарипов — Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари, комиссия раисининг ўринбосари

З. А. Ботиров — Вазирлар Маҳкамаси капитал қурилиш, транспорт ва алоқа бўлимининг мудири

Г. Г. Волков — Ўзбекбирлашув раиси

Р. А. Гиниятуплин— Ўзбекистон ССР мелиорация ва сув хўжалиги вазири

А. В. Горностаев — Навоий шаҳар Советининг раиси

М. Л. Ельшов — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташкилий-партиявий ва ҳуқуқий ишлар бўлими мудирининг ўринбосари

И. Н. Искандаров — Ўзбекистон ССР бинокорлик материаллари саноати вазири

М. Ю. Исломов — Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги вазири

Ш. И. Каримов — Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш вазири

Х. К. Камолов — Вазирлар Маҳкамаси ҳудудий-ташкилий бўлимининг мудири

Н. И. Кучерский — Навоий кон-металлургия комбинатининг директори

М. М. Маликов — Ўзбекистон ССР адлия вазири

В. К. Михайлов — Ўзбекистон ССР уй-жой-коммунал хўжалик вазири

М. М. Мирхўжаев — Ўзбекистон давлат кимё концернининг раиси.

Э. А. Муротов — Ўзбекистон ССР молия вазири

Я. С. Муҳамедов — Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши котибияти халқ депутатлари Советлари иши масалалари бўлимининг мудири

В. И. Сааков — Ўзбекистон ССР иқтисодиёт комитети раисининг ўринбосари

М. Р. Раҳмонов — Бухоро вилоят ижроия комитетининг раиси

Р. Р. Раҳмонов — Низомий номидаги Тошкент давлат дорилмуаллимининг Навоий бўлими директори

М. А. Телегина — Ўзбекистон ССР меҳнат вазирининг ўринбосари

Е. С. Тёмкин — Ўзбекистон ССР давлат қурилиш комитетининг раиси

М. З. Усмонов — Ўзбекистон ССР савдо вазири

А. Ш. Ҳабибуллаев — Ўзбекистон ССР давлат табиатни муҳофаза қилиш комитетининг раиси

Д. С. Ёдгоров — Ўзбекистон Компартияси Бухоро вилоят комитетининг биринчи котиби, халқ депутатлари вилоят кенгашининг раиси

2. Комиссия (ўртоқ И. Ҳ. Жўрабеков):

Ўша ернинг ўзига, бориб Навоий шаҳри ва унга яқин ерларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланиш ва экология борасидаги аҳволни ўргансин, шунингдек Навоий вилоятини тиклаш юзасидан таклиф тайёрлаб, уни икки ой муддат ичида Вазирлар Маҳкамаси кўриб чиқиши учун тақдим этсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси

И. КАРИМОВ.

ҲАМИША ЁДДА ТУТАМИЗ

Куни кеча Тошкентда Улуғ Ватан уруши бошланганининг 50 йиллиги муносабати билан уруш, меҳнат ва Қуролли Кучлар фахрийлари, шаҳар жамоатчилигининг йиғилиши бўлди.

Йиғилишни уруш ва меҳнат фахрийлари Ўзбекистон республика кенгашининг раиси Р. Ғ. Ғуломов очди.

Йиғилишда Қизил байроқли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони генерал-полковник И. -В. Фуженко нутқ сўзлади.

Катта ва ёш авлод вакилларининг нутқларида фашистлар Германиясининг мамлакатимизга қўққисдан бошлаган ҳужумига СССР халқларининг жипслиги, фронтда ҳамда фронт ичкарисидаги оммавий мардлик ва қаҳрамонлик туфайли муносиб зарба берилгани таъкидланди. Тарихни унутиб бўлмайди. Бинобарин ҳозир биз тушиб қолган мураккаб аҳволдан қутилиш учун мамлакатимиз барча халқлари куч-ғайратини ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ жипслаштириш зарур. Ёшларни ватанпарварлик ва байналмилалчилик руҳида тарбиялаш ниҳоятда муҳимдир.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби К. Ю. Юсупов иштирок этди.

Кенгаш қатнашчилари уруш, меҳнат ва Қуролли Кучлар барча фахрийларига, Ўзбекистон меҳнаткашлари ва ёшларига мурожаат қабул қилдилар.

(ЎзТАГ).

УРУШ БОШЛАНГАНЛИГИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН СССР ПРЕЗИДЕНТИНИНГ МУРОЖААТНОМАСИ

Азиз ватандошлар! Мен сизларга Ватанимиз тарихидаги фожиали воқеанинг 50 йиллиги арафасида мурожаат қиляпман. Ярим аср муқаддам, 1941 йил 22 июнь эрта тонгда совет кишилари турмушига уруш балоси кириб келди. Фашистлар Германияси СССРга хиёнаткорона ҳужум қилди.

Уруш 27 миллион совет кишисининг ёстиғини қуритди, минглаб шаҳар ва қишлоқларни вайрон қилди, ажойиб маданият ёдгорликларини ер билан яксон қилди. Орадан ўнлаб йиллар ўтди, янги авлодлар ўсиб етишди, улар учун бу уруш олис тарих бўлиб қолди. Аммо одамзотнинг виждони, ҳалок бўлганлар ва уруш азобини тортганлар олдидаги бурч туйғуси кўп миллатли давлатимиз солномасидаги шу даҳшатли ва қаҳрамонона саҳифани унутишга йўл қўймайди. Миллионлаб кишилар доимо қайғу ва алам билан яшаб келмоқдалар.

Биз урушнинг дастлабки машъум кунларини, чекиниш ва оғир мағлубият кунларини ҳамиша эслаймиз. Тажовузкорнинг дастлабки зарбасига дуч келганларни — Брест қалъасида, Березинда, Ельня яқинида, Смоленскда жанг қилганларни, душманни Лиепаяга ва Ғарбий Двинага бориш йўлини тўсганларни, Ленинградни қаттиқ туриб ҳимоя қилганларни, Одесса ва Севастополь ҳимоячиларини, пойтахт остоналарида ҳаёт-мамот жангларида қатнашганларни ҳамиша ёдда тутамиз. Улар фидокорлик ва матонат кўрсатмаганларида, Сталинград ёнида ва Курск ёйида фашист қўшинларини тор-мор этиб бўлмасди. Ғалабанинг 45 йиллиги ҳам бўлмас эди.

Биз Улуғ Ватан уруши йилларида ҳалок бўлган миллион-миллион кишилар хотираси олдида бош эгамиз. Ўзимиз билган кишиларнинг ва «дом-дараксиз йўқолган»лар рўйхатига тушганларнинг хотираси олдида бош эгамиз. Орамизда фронтчилар, кечаю кундуз дастгоҳлар ёнида оч-наҳор ишлаганлар, ғалла экиб унинг ҳосилини йиғиб олганлар, бомбалар остида поездларни ва юк машиналарини ҳайдаганлар, жанг майдонида ва мамлакат ичкарисида ярадорларни қутқариб қолганлар тобора камайиб бормоқда. Уларнинг ҳаммаларига таъзим қиламиз. Давлат билан жамият шу кишилар олдида ҳали тўламаган қарзларини узишлари, турмушнинг ҳозирги қийин кунларида уларни қўллаб-қувватлашлари лозим.

Шу кунда мен Совет Армияси ва флоти жангчиларига мурожаат этаман: Ватан уруши қаҳрамонларига муносиб бўлинглар, армиядагилар орасида фронтдаги ўртоқлик, кўп миллатли қардошлик анъаналарини сақлаб қолинглар. Совет Армияси халқнинг ўз фарзандидир. Ўзини ҳурмат қиладиган халқ ва давлат ҳарбий либосдаги кишини ҳурмат қилиши, унинг обрў-эътибори, моддий аҳволи, ижтимоий ҳимояланиши ҳақида ғамхўрлик қилиши лозим. Бу — умумиттифоқ, умумхалқ масъулиятидир.

Тарихчилар уруш давом этган кунлар ва тунларни батафсил тасвирлаб берганлар, адабиёт ва санъатда унинг оддий кунлари ва асосий воқеалари акс этган, қаҳрамонларнинг жасорати мадҳ этилган. Уруш сабоқлари ҳақида кўп гапирилди, бу сабоқлар ҳали неча марталаб таҳлил ва мулоҳаза этилгусидир. Бугун мен фақат бир нарса — Ғалабамизнинг бош омили ҳақида гапирмоқчиман. Бу — совет жамиятининг кучи ва қамрови жиҳатидан мислсиз жипслашувидир. Умумлаштириш керак эмас, албатта. Ҳамма ҳам бардош бера олмади, қўрқоқлар, шахсиятпарастлар, сотқинлар ҳам бўлди. Бироқ она юртни, ўзининг кўп миллатли давлатини ҳимоя қилиш учун ўн миллионлаб кишилар бирлашдилар. Қўлдан келган ҳамма ишни қилдилар. Тур-

(Давоми 3-бетда).

ОЛАМНИ АСРАНГ, АЗИЗЛАР!

1941 — 1991

ТАРИХИЙ НАМОЙИШ ҚАТНАШЧИСИ

Пискентлик Абдужамил Ниёзов Сталинграддан Прагагача жанг қилиб борди. Моҳир разведкачи 50 га яқин «тил»ни асир олиб, аскарлар ўртасида катта ҳурмат қозонди. Унинг мардлиги, қаҳрамонлиги I ва II даражали Ватан уруши, иккита Қизил Юлдуз, II ва III даражали Шуҳрат орденлари, медаллар билан мукофотланди. Табаррук инсон Москвада ўтказилган Ғалаба парадида иштирок этди.

Урушдан қайтгач «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхозида партком котиби, агроном сифатида ибратли фаолият юритди. Қуйида моҳир разведкачининг жанговар ҳаётидан лавҳа келтирамиз.

1944 йил. Қаҳратон қиш. Разведкачиларга ярим тунда топшириқ берилди. Рогачево қишлоғида гитлерчилар бор-йўқлигини аниқлаш лозим. Николай Садовский бошлиқ махсус гуруҳ аъзолари ўрмон ёқалаб йўлга тушишди. Бўралаб қор ёғмоқда. Ҳаммаёқ оқ либосга бурканганлиги учун фақат эмаклаб юриш керак. Разведкачилар тўрт соат йўл юриб, кўзланган манзилга етиб боришди. Қишлоқ чеккасидаги уйда чироқ милтиради.

— Абдужамил, хушёрлик билан уйни кўздан кечир. Чўчима биз автоматларни шай қилиб турамиз, — деди разведкачилар бошлиғи Николай Садовский.

Абдужамил Ниёзов қора терга ботганча кулбага яқинлашди. Хушёрлик билан тирқишдан мўралади. Хайрият, бир чолдан бошқа ҳеч ким йўқ. Разведкачилар у билан суҳбатлашиб, керакли маълумотлар олишди. Маълум бўлишича, яқин ўртада партизанлар ҳаракат қилишаётган экан. Бугун кўприкни бузиб, душман транспортларининг йўлини тўсишни ният қилишибди.

Қуролдошлар яна йўлга тушишди. Қутилмаганда машинага кўзлари тушди. Абдужамил эмаклаб бориб, машинанинг орқасига ўтди. Садовский эса қўққисидан хужум қилди. Уч немис даф қилинди. Аммо разведкачилар бошлиғининг ўзи ҳам яраланди. Урушда нималар бўлмайди. Асқарлар ҳориб-чарчаган дамда кун чиқар томондан юк автомашинаси кўринди. У яқин келгач, қулай ерга ўрнашиб олган совет солдатлари автоматларни сайратиб, босқинчиларни саросимага солдилар. Улар ярадор шерикларини ташлаб, тумтарақай қочишга мажбур бўлишди.

Омадни қаранг, автомашинадан иккита чемодон чиқди. Улар хужжатлар билан лиқ тўла эди...

Разведкачилар олиб келган ҳужжатлардан қимматли маълумотлар олинди. Полковник Петренко муҳим топшириқни бажаришда қаҳрамонлик кўрсатганларни мукофотга тавсия этди. Николай Садовский билан Абдужамил Ниёзов II даражали Шуҳрат ордени билан тақдирландилар.

Мажид САМАДОВ.
Улуғ Ватан уруши иштирокчиси.

БЕШ ОҒАЙНИ БОТИРЛАР

Лаънати уруш инсоният бошига не-не кулфатлар солмади. Унинг жароҳати миллионлар қалбида ўчмас из қолдирди. Езёвон районидаги Қизил Аскар қишлоғининг баобрў кишиларидан бири— уста Абдуҳолиқ Матҳолиқ ўғли бир йўла беш фарзандини фронтга кузатди. Солижон, Раҳмонали, Абдусалом, Абдусаттор, Раҳимжон юзини ерга қаратишмади. Беомон жангу жадалларда мардлик, қаҳрамонлик кўрсатишди. Тақдирни қарангки, Абдухолиқ ота бир йилда уч фарзандидан «қора хат» олди. Солижон Смоленскийда, Раҳмонали Узоқ Шарқда, Абдусаттор эса Орёл шаҳри учун бўлган жангларда ҳалок бўлдилар. Фарзанд доғи падарибузрукворни ҳам йиқитди. Ғалаба баҳорини эсон-омон қаршилаган Абдусалом билан Раҳимжонга ота дийдорини кўриш қайта насиб этмади.

Езёвон районидаги «Москва» колхозида беш оға-ини ботирлар номи зўр ҳурмат билан тилга олинади. Яқинда икки табаррук кишилар билан суҳбатда бўлдик. Улар оловли йиллар ҳақидаги хотираларини ҳаяжон, изтироб ила ҳикоя қилишди.

...Абдусалом Ҳолиқов биринчи жангга Воронеж шаҳри остоналарида кирди. Ён атроф сафдан чиққан техника, мурдалар билан тўла. Бурқсиб ёнаётган уйлар, снарядларнинг портлаши даҳшатли кўринади. Аскарлар икки маротаба қўққисдан ҳужумга ўтдилар. Бироқ катта талофот бериб орқага чекинишди. Ҳеч ким руҳан тушмади. Ниҳоят мақсадга эришилди. Немис босқинчилари узоқ масофага улоқтириб ташланди. Ўзбекистонлик жангчи қуролдошлари билан Сталинградни босқинчилардан тозалашда ҳам иштирок этди. Муҳим топшириқларни бажаришда намуна кўрсатди. Кўксини II даражали Ватан уруши ордени безади. Қаттиқ жангларнинг бирида оғир яраланди. Олти ой госпиталда даволангач, она қишлоғига қайтди.

Ногирон бўлишига қарамасдан «Москва», «Партия XXII съезди» колхозларида ҳисобчи, сувчи, бригадир бўлиб ишлади. Мўл-кўлчилик ишига муносиб ҳисса қўшди.

Раҳимжон ота эса моҳир пулемётчи сифатида довруғ таратди. Неча бор яраланди. Даволаниб яна жанговар сафга қайтди. Пулемётини сайратиб, душманга қирон келтирди. Курскдан Эльбагача бўлган жанговар йўлни босиб ўтди. Муҳим операцияларда иштирок этганлиги учун Қизил Юлдуз орденига сазовор бўлди.

Тинч қурилиш йилларида ёш авлодга таълим-тарбия берди. Қарийб 40 йил мобайнида ўқитувчилик касбини ардоқлади. Бундай ажойиб инсонлар, уруш қаҳрамонларига ҳамиша таъзим қиламиз!

А. МАДРАҲИМОВ.

СУРАТДА: ака-ука Абдусалом ва Раҳимжон ота Холиқовлар.

Бундан роппа-роса ярим аср муқаддам фашистлар Германияси мамлакатимизга хиёнаткорона бостириб кирган эди. Гитлер ўз гумашталари билан ҳатто давлатимизни саккиз ҳафтада олиш тўғрисида «яшин тезлиги»даги режа ҳам тузганди. Аммо халқларимиз аҳиллиги, дўстлиги, қаҳрамонлиги бу хом хаёлни саробга айлантирди.

Улуғ Ватан уруши қатнашчилари бизнинг ифтихоримиз. Ҳозирги авлод учун улар ҳаёт йўлини белгилаб беришади. Айни пайтда ҳам ветеранларимиз давлат ва жамоат ишларида фаол. Биз улар билан ҳар қанча фахрлансак арзийди. Пойтахт вилоят Тошкент районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалигида шундай ҳурматли кишилар кўп.

СУРАТДА: Турғун Маматов (чапдан), Калонбой Исмоилов ва Йўлдош Ғаффоров жамоа хўжалиги музейида.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ҲАЁТ ҚАДРИ

Освенцим. Бу номни эндиликда фақат Ғарбдагина эмас, қитъамизнинг барча бурчакларида ўлим лагери сифатида билишади. Бу каломни тилга олишимиз билан юрагимизга алам, вужудимизга титроқ киради. Тақдир тақозоси билан сайёҳ сифатида ана шу даҳшатхона рўпарасида турибман. Тушунтирувчининг изоҳидан кейингина ўзимнинг қаерда эканлигимни англай бошладим. Юрагимда оғриқ сезаман. Ҳайҳот! Бу ердаги ҳадсиз азоб-уқубатларга инсон боласи қандай чидади экан?

Карахт бўлиб юрдим ўша куни. Ҳар оқшомда саҳифаларини тўлдириб борадиган ён дафтаримга ҳеч нарса битолмадим. Варақ бетига кўзимдан, йўқ-йўқ, қалбимдан ёш оқиб тушарди. Фақат «1989 йилнинг кузи. Октябрь ойининг ўнинчи куни. Освенцим лагери. 74090-маҳбус изтироблари» деб қайд этиб қўйдим.

Ғалаба байрами арафасида қаламкашлик бурчимни адо этишга — қалбимда асраб-авайлаб юрганларимни оқ қоғозга туширишга жазм этдим.

...Табиат ҳам бир нарсани сезгандек кўнглини очмади. Ғарб учун одатий туюлган булут бизнинг юрагимизга ўтирмайди. Кечаси бошланган ёмғир эртасига ҳам тинмади. Инсон азоб-уқубатларининг, айрилиқ ва фироқнинг кўз ёшларига ўхшайди. Булутли ҳаво елкамдан босиб тургандек. Ўлим лагери остонасидан кирар эканман, бу оғирлик янада вазминлашгандек туюлди.

Ҳайҳотдек майдонни эгаллаган лагерь биноларига урушдан кейин қўл теккизилмаган. Тиканли симлар, қоровулхона, қорайиб кетган дорлар, газ камераси, ҳаммом... Мана бу ерда эса маҳбусларни отишарди. Деворларга юрак қони билан битилган ёзувлари ҳам ўчмаган. Битиклар ёнида ўрнатилган мармар лавҳаларга кўз югуртираман:

«Иккинчи жаҳон уруши даврида Освенцимни гитлерчилар «ўлим комбинати»га айлантирдилар. Газ камераларининг бешта бўлмасида ҳар суткада 8 минг нафар одам танаси ёндирилди. 210 квадрат метр ҳажмдаги катта камерага баъзан 3 минг нафаргача кишини киритдилар».

Ёраб! Инсон эканлигини билармикин улар. Ахир ҳайвон ҳам жаҳолатга бу қадарлик эрк бермайди-ку! Наҳотки ваҳшийликнинг чегараси бўлмаса?!

Лавҳалардаги маълумотларнинг ҳар бирида кишиларнинг азоб-уқубати, алами акс этган.

«Освенцимга аввал польшалик яҳудийларни келтиришди. Кейин немислар, чехлар, венгерлар, итальянлар, руслар... 50 дан зиёд миллат вакиллари турли азобларга дучор қилинди. Айниқса аёлларни улар истаганча таҳқирладилар».

Ҳайҳот! Онаси туққанмикин уларни? Волидаи муҳтарамаси оқ сут ўрнига заҳар берганмикин? Миллати, ота-онаси бормикин ўша газандаларнинг?!

Мармар лавҳалардан нигоҳимни олиб қочмоқчи бўламан. Қалбимда эса туйғулар ловиллайди. Атрофимга боқаман: ҳамроҳларимнинг ҳам кўзларида ёш. Томоғимга нимадир тиқилгандек.

Биринчи зонанинг 18-барагида ўрта бўйли, сочи қизғишранг, мовий кўзли аёлни учратдик. У ёшларини артиб аввалдан танишдек бизга пешвоз чиқди. Экскурсовод бўлса керак, деган фикрда атрофини ўраб олдик. Аёл рус тилида гап қотди.

— Билиб турибман, Ўрта Осиёдан келгансизлар.

— Ўзбекистондан, Самарқандданмиз, сиз-чи?

— Украинадан келдим, Житомир областиданман.

— Кечирасиз, яқин кишингиз урушда ҳалок бўлганга ўхшайди.

Аёлнинг бағри тўлиб кетди. Ёшини тўхтатолмади.

— Мен ана шу ўлим лагерининг, собиқ маҳбусасиман. Қариндошларимни йўқотганлигим камлик қилгандек, сизлар турган мана шу баракда икки ярим йил уқубат тортганман. Қани энди ўша жаллодлар тирик бўлсаю, сизларнинг кўз ўнгингизда уларни мана шу қўлларим билан бўғиб ташласам...

Қалбим титраб кетди. Юрагимда аёлга нисбатан шафқат, меҳр уйғонди. Наҳотки кинода кўрганларимиз — маҳбуслар ана шу аёлдек бўлса.

Елена Александровна Тричева билан суҳбатимиз самимий бўлди.

— Ўшанда 14 ёшда эдим. Гитлерга қарши гапирган сизлар, деб бутун оиламизни шу ерга олиб келишди. Ота-онамни, акамни бошқа баракка ўтказишди. Уларни қайтиб кўрмадим. Мени эса қизлар бўлмасига жойлашди. Жуда кўпчилик эдик, тиқилиб яшардик. Ёз кунлари хона ҳидланиб кетарди. Ҳеч ким ўзини бу ерга нима учун олиб келишганини билмасди.

— Маҳбуслар ўртасида норозиликлар ҳам бўлармиди?

— Э-ҳа, норозилик дейсиз... Ҳар куни уч марта текширишарди. Ҳовлида саф торттириб битталаб санашарди. Гап қайтарсанг, ёки ортиқча ҳаракат қилсанг — тамом, ҳамманинг кўзи олдида ё отишади, ё осишади, Очиғи, инсон устида бу ерда амалга оширилган тажрибалар ҳақида биз, болалар ҳеч нарса билмасдик. Тўғри, баракларни саралаб бўйимиз ва оғирлигимизни ўлчаб кимларнидир олиб кетишарди. Аммо негалигидан хабаримиз йўқ эди. Чунки улар қайтиб келишмасди.

— Бундай аҳволда одамнинг юраги тош бўлиб кетса керак-а? Умуман сиз лагерда ўлим хавфини сезганмисиз?

— Ҳар куни, ҳар соатда сезардик бу даҳшатни. Фашистлар башарасини кўришнинг ўзи ўлимдан ёмон эди. Ташқарида кўпгина аёллар билан бирга ишлардик. Энди фаҳмласам, улар бизларни газ камераларидан олиб қолиш учун ўзларини минг азобга дучор қилишган экан. Ўшандай буюк қалб эгалари олдида бир умр қарздорман.

Э, нимасини айтасизлар. Биз чеккан азобни гапириб беришга битта одамнинг умри камлик қилади. Озодликка чиққан кунимиз ўзимдан кетиб қолибман. Қувончнинг ҳам чегараси бўларкан. Баъзилар севинчни кўтаролмай ўлиб қолишди.

Армиямиз ёрдамида қадрдон қишлоғим — Новгород-Волинскийга бордим. Ота-онам, ака-укаларим, қариндошларимнинг кўпчилиги ўлиб кетган экан. На илож, яшашга мажбурмиз. Ҳозир 60 ёшдаман, қизим, невараларим бор. Шаҳар уруш ветеранлари Кенгаши ёрдамида бу ерга биринчи маротаба келдим.

— Нега энди биринчи маротаба?

— Эҳ, азиз юртдошлар, лагердаги кўргилик биз учун оз экан. Ўзимиз томондагиси бундан ҳам ошиб тушди. «Сизлар асирда бўлгансизлар, деб узоқ йиллар давомида сўроқ қилишди, кўкартиришмади. Бу ерга келиш у ёқда турсин, мамлакатдан четга чиқишга ҳаққимиз йўқ эди. Толеимга шукурким, қайта кўриш бор экан бу ерни...

Елена Александровна билан худди опа-укалардек хайрлашдик. Мунис аёлнинг қалб сўзлари, изтироблари аллақачон юрагимиздан жой топганди. Хайрлаша туриб у шундай деди:

— Освенцимнинг абадий музей бўлиб қолишини истайман Серқуёш юртингизга борганда одамларга менинг гапларимни албатта, етказинг. Инсон учун берилган умр ўлчовли. Шундай экан, унинг қадрига етайлик.

Ф. ТОШЕВ.

Оғир жанглардан сўнг сурхондарёлик оддий аскар Мингқобил Шодиев хизмат қилаётган батальон қуршовда қолди. Днепр дарёси яқин. Ҳаво очиқ бўлгандан дов-дарахтлар кўзга яққол ташланиб турарди. Олдинга бир қадам силжишнинг иложи йўқ. Душман пулемёти тинимсиз ажал ўқини ёғдирмоқда. Кутилмаганда взвод командири ҳалок бўлди. Ғазабланган Мингқобил душман ўт очиш нуқтаси томон эмаклаб кетди. Белгиланган маррага етгач, бор кучи билан гранатани улоқтирди. Сўнг ўрнидан даст туриб, взвод жангчиларини олға чорлади...

ДНЕПРДАГИ ЖАСОРАТ

Яна бир жанг лавҳаси. Житомир яқинида мустаҳкам ўрнашиб олган взвод немисларнинг автомобиль колоннасини кутарди. Бунинг учун пухта тайёргарлик кўрилди. Аскарларнинг ҳаммаси курашларда чиниққан довюраклар эди. Ўзбекистон ўғлони Мингқобил Шодиевга алоҳида топшириқ берилган. У бронемашиналарни сафдан чиқариши керак. Олишув ярим соат давом этди. Мингқобил командирга берган сўзининг устидан чиқди. Икки бронемашинани портлатди. Кечга яқин разведкачилар галдаги ғалаба билан ўз қисмларига қайтдилар.

Денов районидаги «Хазорбоғ» совхозида бўлсангиз ажойиб инсон М. Шодиевнинг Улуғ Ватан уруши йилларида кўрсатган қаҳрамонлиги ҳақида фахр билан ҳикоя қилишади. Ҳа, қаҳрамонлар ҳамиша эъзозда!

Т. ШАРИПОВ.

ОЛОВЛИ ЙЎЛ

УЧТА II ДАРАЖАЛИ ВАТАН УРУШИ ОРДЕНИ СОҲИБИ, ҚОЗОҚ ФАРЗАНДИ ЮСУФ УСМОНОВ ХОТИРАЛАРИДАН

У ота-онадан барвақт етим қолди. Ҳаётнинг аччиқ-чучугини татиди. Тирикчилик ташвиши ёш бошига не кунларни солмади. Бир оғиз ширин сўз нондек арзанда эди ўшанда. Ҳаётда яхши одамлар кўп экан. Улар бир бурда нонларини, кийим-кечакни аяшмади. Қўшнилари уни болалар уйига топширишди.

— Ўша дамларни сира унутмайман, — ҳикоя қилади собиқ жангчи. — Ўзбек, рус, қозоқ, қирғиз, украин қуйингки, ўндан ортиқ миллат фарзандлари аҳил-иноқ яшардик. Давлатимизга қуллуқ, ҳеч нарсадан камчилигимиз йўқ эди. Одамлардек яшаш, билим олиш учун шароит муҳайё этилган. Фақат ота-она меҳрига зор эдик. Болалар уйида тарбияланганлар барвақт улғайишади. Бошқалар қатори дўстлик қудратли куч эканлигини тушуниб етдим, рус тилини пухта ўзлаштириб олдим.

Ўрта Чирчиқ районидаги Тўйтепа шаҳрида вояга етган ўсмир Совет Армияси сафига чақирилди. Командирлар тайёрлаш мактабида таҳсил ола бошлади. Ярим йил ўтмай уруш бошланди. Норғул, бақувват, айни пайтда чапдаст Юсуф Усмоновни десантчилар сафига қабул қилишди. Илк бор қуролдошлари ёнида Сталинград шаҳри яқинида жангга кирди. Душман катта куч билан олға интиларди. Дастлабки кезлар кўплаб қурбонлар берилди. Уч кун ичида ўндан ортиқ қадрдон дўстидан айрилди. Солдат ҳаёти машаққатларга тўла. Ўша бесаранжом кунни ўзбекистонлик жангчи асло унутмайди. Узоқ йўл босган десантчилар нафас ростлашарди. Ён-атроф ажиб манзара кашф этган, анвойи гуллар, майсалар ҳиди димоққа урилади. Украиналик Пётр Краморец завқланиб она қишлоғи ҳақида ҳикоя қиларди. Аммо Усмоновнинг қулоғига ҳеч гап кирмайди. Аъзойи бадани қақшаб оғрир, қимирлашга мажоли келмасди. Яна рота жанговар топшириқ олди. Ярим тунда немисларнинг орқа томонига ўтиб, уларни чалғитиш лозим. Токи бутун куч билан ҳужум қилиш имконига эга бўлмасин. Командирнинг буйруғи янграши билан Юсуфжон ҳам қурол анжомини қўлига олиб, сафга турди. Куч-қувват қайдан келганига ўзи ҳам ҳайрон...

Ярим кечада белгиланган квадратга десантчилар гуруҳи ташланди. Ниҳоятда тез ва чаққон ҳаракат қилиш керак. Акс ҳолда бутун ҳаракат зое кетади. Кичик лейтенант Ю. Усмонов аскарларга автомат, гранаталарни ҳозирлаб, ўрмон бўйлаб юришни буюрди. Минг азобда босқинчилар мустаҳкам ўрнашиб олган ерга яқинлашишди. Тонг отарда 42 нафар совет жангчиси қўққисдан ҳужум бошлади. Немислар саросимага тушиб қолишди. Жанг ярим соатча давом этди. Не-не азамат йигитлар мардларча ҳалок бўлдилар. Кичик лейтенантнинг ўзи яраланди. Аммо топшириқ аъло даражада бажарилди. Душман тонгда бор кучи билан Сталинград томон ёпирила олмади. Бу совет жангчиларига нафас ростлаш имконини берди.

— Уруш машаққатлари, қон кечиб ҳар қарич ер учун курашиш бизни бирбиримизга жуда яқинлаштириб қўйган эди, — сўзини давом эттирди ветеран. Рус ҳазилкаш йигити Василий Петров юрагимга яқинлардан эди. Неча бор у билан жанговар топшириқни бажаришда иштирок этдик. Қўл жангида Василийга бас келадигани камдан-кам эди. Гавдали бўлишига қарамай югуришда ҳам бўш келмасди. Дўстим ёнимда бўлса кўнглим тинч. Ҳар қандай мушкул вазиятдан эсон-омон чиқамиз. Урушнинг учинчи йили дўстим арзимаган бир дайди ўқдан ҳалок бўлди. Кўзимга ҳеч нарса кўринмасди. Тезроқ жангга кирсаму немис босқинчиларини ер билан яксон қилсам. Инсон боласи ҳар қандай машаққатга, жудоликларга чидар экан. Бўлмасам, шикаста қалбим бир умрга яралангандек эди. Дон дарёсидан кечиб ўтиш осон бўлмади. Етти кун қаттиқ жанг қилиб мақсадга эришилмади. Не алфозда қурилган кўприкни душман самолётлари яксон қилиб кетарди. Саккизинчи куни рота дарёдан ўтишга муваффақ бўлди.

Юсуф аканинг ҳикоя қилишича Курск ёйи деб ном олган тарихий жанглар даҳшатини сўз билан ифода қилиш қийин. Аламзада немислар ҳаводан, қуруқликдан ажал ўқларини ёғдиришарди. Ён-атрофга назар солсанг эсинг оғади. Сафдан чиққан техника, мурдалар уюми... Собиқ жангчининг бахти шуки, ғалабага муносиб ҳисса қўшди, ўлимларни доғда қолдирди. Чехословакия, Венгрия, Австрияни фашистлардан тозалашда қатнашди. Вена гўзал шаҳар. Ёнгинасидаги Дунай дарёси соҳилларида душман истеҳком қуриб олган. Олға юришнинг сира иложи йўқ. Газандалар ўқни аяшмаяпти. Вақтдан ютқазиш мағлубият дегани. Шу боис нима қилиб бўлса ҳам кечувни бошлаш керак. Шунда яна Юсуф Усмонов жасорат кўрсатди. Фурсат қулай келганда ўзини сувга ташлади. Бўлмади, яқин ўртада миналар портлаши эшитилди. Учинчи ҳаракат омадли бўлди. Кичик лейтенант ақл бовар қилмайдиган даражада чапдастлик билан ҳаракат қилиб, нариги қирғоққа ўтиб олди. Автоматдан ўт очиб, душманни чалғитди. Бу орада қуролдошлари бирин-кетин ёнига етиб келишди. Ажал уруғини сочаётган ўт очиш нуқталари даф қилингач, солдатларимиз «ура» садолари остида ҳал қилувчи ҳужумга ўтдилар.

Ўзбекистонлик жангчининг мардлиги, қаҳрамонлиги фронт бўйлаб ёйилди. Кўксини учта II даражали Ватан уруши ордени, медаллар безади.

—Қирқ йил қирғин бўлса ажали етган ўлади, деган халқ иборасида жон бор, — ҳикоясини давом эттирди ҳурматли ветеран. — 1945 йилнинг апрелида иккинчи фронт жангчилари билан совет аскарлари қўшилишди. Кўзларимга ишонмасдим. Уруш йўллари, оловли, даҳшатли, машаққатли йўллар. Ғалаба бизга ниҳоятда қимматга тушди. Миллион-миллион умри азизлар фашизм вабосини даф қилиш йўлида жон фидо қилдилар.

Ғалаба баҳори арафасида Юсуф Усмонов ҳаётида қувончли воқеа содир бўлди. Маршал Толубихиннинг шахсан ўзи ўзбекистонлик жангчини КПСС аъзолигига номзодликка қабул қилишни тавсия этди.

1946 йили у қадрдон гўшасига қайтди. Узоқ йиллар халқ милициясида хизмат қилди. Ўғрилар, киссавурларнинг додини берди. У қаерга ишга юборилмасин ишончни шараф билан оқлади. Асло виждонига қарши бормади. 1977 йили тантанали суръатда пенсияга кузатилди.

Ҳурматли ветеран қўл қовуштириб ўтиргани йўқ. Колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, ўқувчилар ҳузурида бўлиб, оловли йиллар ҳақидаги хотиралардан ҳикоя қилди. Одамларни ҳаётнинг қадрига етишга, дўстликни улуғлашга даъват этади. Уруш ногиронлари, боқувчисиз оилалар ҳолидан хабар олади. Хайрли ташаббусларнинг бошловчиси бўлди.

Улуғ одамлар камтар, камсуқум бўлишади. Учта II даражали Ватана уруши ордени нишондори Ю. Усмонов ўзини асло ажратиб кўрсатмайди.

— Бир куни Юсуфжон билан бир пиёла чой устида суҳбатлашиб қолдим, — дейди Ўрта Чирчиқ район уруш ва меҳнат ветеранлари Кенгаши раиси Олим ака Бердиев. — Шунда у ойига 52 сўм нафақа олаётганини билдим. Ориятни қаранг, Эртасига унинг ҳужжатларини олиб район партия комитетига бордик. Масала ҳал бўлди. Энди собиқ жангчи Ю. Усмонов яхшигина пенсия оладиган бўлди. Венгрия учун бўлган жангларда контузия бўлган экан. Асорати ҳалигача сезиларди. Шу боис райижроқўмдагилар ёрдамида у яхшилаб даволанди. Айни кунларда эл хизматига камарбаста.

Биз Ўрта Чирчиқ районида бўлганимизда ветеранлар амалга ошираётган хайрли ишлар билан танишдик. Кўпчилик кучи билан «Оқсоқол» чойхонаси қурилганлиги барчани мамнун этди. Юсуф ака билан узоқ суҳбатлашдик. Ҳаётидан мамнун. Умрдоши татар фарзанди экан. Беш ўғил-қизни меҳнатсевар, одамохун кишилар қилиб тарбиялашибди. Байналмилал оила аъзоларининг ўзаро муомаласи, файзу таравати қалбимизга илиқлик олиб кирди. Қаҳрамонимиз билан сира хайрлашгимиз келмасди.

М. ҚАЮМОВ,
Ҳ. КАРИМОВ.

УРУШ БОШЛАНГАНЛИГИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН СССР ПРЕЗИДЕНТИНИНГ

МУРОЖААТНОМАСИ

(Боши 1-бетда).

ли миллатларга мансуб бўлган ва ҳар хил ижтимоий аҳволдаги кишилар, коммунистлар ва партиясизлар, даҳрийлар ва диндорлар — ҳаммалари ғалаба йўлида қўлларидан келган ҳамма ишни қилдилар.

Ҳозир ҳам бу ҳаммамиз учун буюк ахлоқий сабоқдир. Албатта, биз бошқа даврда яшаяпмиз. Олдимизда турган вазифалар ҳам бошқача. бироқ бу вазифаларни уддаламоқ учун ўша вақтда бўлганидек, аввало бирдамлик ва жипслик, ягона ирода ва Ватан тақдири учун масъулият бўлиши керак. Акс ҳолда ҳеч қандай дастурлар, ҳатто энг пухта ўйланган ва илмий асосланган дастурлар ҳам ёрдам бермайди.

22 июнь куни анча кенгроқ, халқаро миқёсдаги бирдамликни ҳам эсга туширади. Гитлерчиларнинг мамлакатимизга ҳужуми бошланганидан кейин жуда тез орада СССР билан ғарбдаги демократик давлатлар ўртасида иттифоқчилик муносабатлари зарурлиги тушуниб олинди. Маърифий инсониятнинг тақдири Шарқий фронтдаги урушнинг оқибатига боғлиқ эканлиги туйғуси умумжаҳон бирдамлик кучига озиқ бердики, охироқибатда шу куч фашизмни мағлубиятга учратди. Гитлерчиларга қарши Иттифоқнинг ғалабаси инсоният олдида янги, демократик жаҳон тартиби сари биргаликда ҳаракат қилиш учун ноёб имконият очиб берди. Шу тариқа Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ғояси юзага келди. Унинг низомномасида БМТ тинчликни сақлаб туриш, урушнинг сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий сабабларини тугатиш учун тузилмоқда, деб айтилган.

Афсуски, шу имконият бой берилди, халқлар ва давлатларни бирлаштиришнинг маънавий-сиёсий имкониятлари «совуқ уруш»га совурилди. Мана энди, орадан ўнлаб йиллар ўтгач, ядро қуроли пойгасини бошимиздан кечирганимиздан сўнг биз дунё зўравонликка асосланиши мумкин эмаслигини англаб олдик. Шу сабабли янги халқаро тартибни биргаликда барпо эта бошладик.

Бу тарихий бурилишга мазкур урушдаги собиқ асосий рақиблар бўлган икки давлат — СССР билан Германия жуда катта ҳисса қўшди. Бинобарин, мен айни шу кунда, 22 июнда менинг гапларимни совет кишиларигина эмас, барча немислар ҳам эшитишларини хоҳлайман.

Биз буюк халқларимиз ўртасида ҳақиқий ярашиш йўлига қатъият билан ўтиб олганимизни бирлашган Германиянинг фуқаролари билиб олишлари керак. Европадаги ва дунёдаги вазият учун шу қадар катта аҳамиятга эга бўлган Совет—Германия муносабатлари чинакам яхши қўшничилик ва ҳамкорлик намунаси бўлиб қолишига ишонамиз.

Азиз ватандошлар! 22 июнь куни мамлакатимизнинг ҳамма жойидаги кишилар Ватан учун жанг қилганларни эсга олиб, совет жангчиларининг қабрлари ва ёдгорликлари ёнига боришларига, гуллар қўйишларига аминман.

Ўша урушда ҳалок бўлган хорижий фуқароларнинг сағаналари ҳақида ғамхўрлик қилиш инсоний бурчимиз, аждодларимизнинг анъаналарига содиқлигимиздир.

22 июнь куни давлат байроқларини эгиб қўйишни таклиф қиламан.

Бундан буён ҳам шу куни биз учун урушда ҳалок бўлганлар хотирасини ёдлаш ва фахрийларга ҳурмат бажо келтириб, миннатдорлик билдириш куни бўлиб қолсин.

Бу кун одамлар ва халқлар бирдамлиги, келажак йўлида, ер юзида тинчлик йўлида одамларнинг тотувлиги ва жипслиги куни бўлиб қолсин.

ЎЗБЕКИСТОН ЖАҲОНГА ДАРЧА ОЧМОҚДА

Жумҳуриятимиз умумиттифоқ ҳудудининг атиги 0,4 фоизини ташкил қилади. Маъдан конлари, бошқа табиий бойликлар бўйича эса иккинчи, учинчи ўринларни ишғол қилиб келаяпти. Аммо аҳолининг тенг ярми — 10 миллион киши қашшоқ яшаши ҳам сир эмас. Президентимиз И. А. Каримов Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг бешинчи сессиясида сўзлаган нутқида буни эътироф этди: «Жумҳуриятимизнинг аҳолиси ночор кун кечиради, унинг нақд ярми вояга етмаган ва ота-онасининг қўлига қараган норасида болалардир... биздаги оила даромади иттифоқ даромадидан икки марта кам». Бозор иқтисодига ўтиш муносабати билан нарх-наво ошди. Аҳоли дастурхонидан барака кўтарилган. Кўпчилик оилалар амал-тақал билан кун ўтказишга мажбур бўлмоқда. Аҳволни ўнглаш учун нима қилмоқ керак? Мутахассислар бу саволга ишни бозор иқтисодиёти талаблари асосида ташкил қилишдан бошлаш керак, деб жавоб бермоқдалар. Халқимизга хос меҳнатсеварлик, йиллар давомида шаклланган миллий анъаналар янги муносабатларни қарор топтиришда қўл келиши шубҳасиз. Жумҳуриятимиз раҳбарлари ана шу ҳақиқатни тўла англаб етдилар. Улар нохуш вазиятдан чиқишнинг мақбул ечимини излашмоқда. Омилкорлик, тадбиркорлик учун кенг йўл очилди. Эндиликда асосий эътибор ижтимоий муносабатларни иқтисодий қонунлар асосида ташкил қилишга қаратилгани бежиз эмас. Ер уни ардоқлаган деҳқонга берилаяпти. Корхоналар давлат тасарруфидан чиқарилиб, хусусийлаштирилмоқда. Уларни ижарага олиш ҳам мумкин. Буларнинг ҳаммаси яқин келажакда ўз самараларини беради, албатта.

Ўзбекистоннинг жаҳон миқёсидаги обрў-эътиборини кўтариш, унинг хорижий мамлакатлар билан алоқасини мустаҳкамлаш ҳозирги кундаги муҳим вазифалардан биридир. Жумҳуриятимизда бўлиб ўтаётган ишбилармонларнинг Тошкент учрашувидан кўзланган асосий мақсад ҳам шу. Анжуманда ўнлаб мамлакатлардан таклиф этилган 500 дан зиёд бизнесменлар, хусусий фирма, концерн ва корпорацияларнинг вакиллари, банк ходимлари ва сармоядорлар қатнашдилар.

Ҳар иккала томон учун манфаатли ҳамкорликни йўлга қўйиш, иқтисодий алоқаларни мустаҳкамлаш юзасидан амалий фикрлашиб олинди, ўзаро тажрибалар ўртоқлашилди. Учрашув қатнашчилари, жумҳурият Президенти И. А. Каримов нутқини эътибор билан тингладилар.

Иқтисодий ислоҳот, тараққиёт омиллари ҳақида ўйларканмиз, бир нарсага имон келтирамиз: республика раҳбарлари амалий муносабатларни йўлга қўйиш борасида катта ва хайрли ишни бошладилар. Энди орқага қайтиш мумкин эмас. Чет эл сармоясини аниқ мақсадларга йўналтириш, бошланган ишни охирига етказиш учун зарур шароит ва тайёргарлик талаб қилинади, албатта. Анжуманда қатнашгани келган ҳар бир хорижий вакил Ўзбекистонни дунё билан боғлаган карвон йўлини эслатади. Кўҳна ва тарихий Самарқанд, Бухоро, Термиз ва бошқа шаҳарлар Арабистон, Хитой, Япония, Америка, Франция, Туркияга ўз дарвозаларини очаётир. Чет эллик шерикларимизнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳар жиҳатдан муҳофаза қилиниши, ибратли таклиф-истаклари рағбатлантирилиши мақсадга мувофиқдир. Токи улар ўзларини эркин ҳис қилишсин ва самарали фаолият кўрсатишсин.

Хорижий бизнесменларни анойи деб бўлмайди. Улар ҳар бир сўмни қаерда, нима учун сарфлашни, бундан қанча фойда кўришни обдон тасаввур қилмагунларича иш бошламайдилар. Буни тушуниш мумкин. Ким ўз ҳамёнига зиён етишини истайди. Шунинг учун жумҳурият ҳукумати хорижий маблағлар, биргаликда қуриладиган қўшма корхоналарнинг дахлсизлигига давлат кафолатини бераётир. Бизнесменларнинг ҳақ-ҳуқуқи, эрки, бойликлари қонун йўли билан ҳимоя қилинажаги нотиқларнинг сўзларида қайта-қайта таъкидланди.

Биз анжуман иштирокчиларининг баъзилари билан учрашиб, суҳбатлашдик, келгуси режа ва ниятлари билан қизиқдик.

Тўхташ ТУРСУН, — (ХХР) Уйғуристон халқаро экспорт-импорт банкининг вакили:

— Ўзбекистон хорижга ўз эшикларини очаётир. Демак, жумҳуриятингизда янги имкониятлар вужудга келиб, дўстлик ва ҳамкорлик ришталари мустаҳкамланади. Табиийки, чет элдан замонавий техника ва ускуналар сотиб олиш учун валюта керак. Биз совет пулларини долларга алмаштириш ва долларга эҳтиёж сезган бизнесменларга қарз бериб туриш, ҳисоб-китоб ишларини ташкил қилиш бўйича ўз хизматимизни таклиф этамиз.

Досҳи МАҲИНДРА, Ҳиндистон — Совет савдо палатасининг президенти: —

— Жумҳуриятингиз бой хом ашё манбаи эканлиги маълум. Бу биз учун айни муддао. Пахта толасидан кийимлар тикиладиган йирик қўшма комбинатлар қуриш ниятидамиз. Уларни жиҳозлаш, маҳаллий аҳоли орасидан малакали тикувчилар, бичиқчилар тайёрлаш ҳам бизга тан. Тайёр маҳсулотлар аввало Ўрта Осиё бозорларига чиқарилади. Кейинчалик уларни чет мамлакатларга сотишни йўлга қўймоқчимиз.

Орифжон ОБИДЖОН ўғли (Туркия): — Асли андижонликман. Туркияда туғилиб, вояга етган бўлсам ҳам юрагимда ота-бобом юртига сўнмас муҳаббат жўшади. Ишбилармонларнинг Тошкент учрашувига таклиф этилганимдан хурсандман. Истамбулда оиламизнинг қўй терисидан пўстин-пальто ва бошқа кийим-бош ишлаб чиқарадиган хусусий корхонаси бор. Бу ерда 100 дан зиёд киши меҳнат қилади. Маҳсулотимиз хорижий бозорларда ўз харидорини топган. Айниқса, қоракўлдан тикилган кийимларга талаб катта. Ватандошларга холис ёрдам кўрсатиш истаги бизни бу ерга бошлаб келди. Ўзбекистон қоракўлидан турли маҳсулотлар тайёрлаб, жаҳон бозорига чиқариш ниятидамиз. Бунинг учун удабурон акаларимиз ва укаларимизнинг ёрдами зарур. Тери ва жунни қайта ишлайдиган йирик қўшма корхона қуриб, ишга туширмоқчимиз.

Биз мулоқотда бўлган америкалик, германиялик, афғонистонлик ишбилармонларнинг фикри ҳам шундай. Улар маҳаллий кадрлар билан яқин ҳамкорлик қилишга, хайрли ишларни амалга оширишга тайёр. Қадимий анъаналар тикланаётганлиги хорижий шерикларимизни ҳам мамнун этмоқда.

Ҳа, иқтисодий тараққиёт омилларидан оқилона фойдаланишимиз, тенг шерикчиликка асосланган алоқаларни мустаҳкамлашимиз лозим. Шубҳасиз, бу келажак сари ишонч билан қадам ташлашга имкон беради.

Б. ҚАҲҲОРОВ.
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

СУРАТДА: «Ишбилармонларнинг Тошкент учрашуви» қатнашчиларидан бир гуруҳи ўзаро фикр алмашмоқдалар. (ЎзТАГ).

МАМЛАКАТ БЎЙЛАБ

НАХОДКА. (Приморье ўлкаси). Япониянинг машҳур «Сони» фирмаси «Диалог» Совет-Америка қўшма корхонаси воситачилигида Узоқ шарқ портида хориждан СССРга келтириладиган теле ва радио аппаратларни тузатадиган ўз бўлимини очди. Шунингдек, фирма ҳисобидан Япониядан эҳтиёт қисмлар узлуксиз келтирила бошланди. Бу эҳтиёт қисмлар юк тушириш-ортиш базаларини четлаб устахоналарга юборилади. Техникани «Сони» фирмаси мутахассисларидан зарур маслаҳатлар олган Совет усталари ремонт қилишмоқда.

•

БИШКЕК. Қирғизистон жумҳурияти Фанлар Академиясининг биокимё ва физиология илмгоҳида яратилган вакцина ҳар ўн қўзичоқдан бирининг умрига зомин бўлаётган оғиз шиллиқ пардасининг яллиғланишидан халос бўлишга ёрдам беради. Австралия, Янги Зелландия ва бошқа қўйчилик билан шуғулланадиган мамлакатлар патентини сотиб олган янгилик СССР давлат мукофотига қўйилди. Бироқ вакцина миқдори ҳозирча эҳтиёжни қондира олмаяпти. Чунки Бутуниттифоқ отарида 180 миллион бошга яқин қўй бор, ана шулардан атиги 25 миллионтасигина мазкур дори билан эмланмоқда. Дорини етарли миқдорда ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш билангина қўзичоқлар нобуд бўлишининг олдини олиш, 1 миллиард сўмга яқин пулни тежаш мумкин.

•

АРХАНГЕЛЬСК. Арктикадаги Шпицберген ороллар гуруҳига йилнинг қайси фаслида бориш одамнинг ўзини яхши ҳис этиши учун бефарқ эмас экан. Совет кончилари посёлкаларида яшаётган кишилар саломатлигини тадқиқ этаётган Архангельск ва Норвегия олимлари шундай хулосага келдилар. Юқори кенгликларда кислороднинг етишмаслиги, магнит бўронлари, совуқ, оқ тун ва қутб туни киши танасига салбий таъсир кўрсатади. Одамларнинг бундай шароитга кўникиши узоққа чўзилади, меҳнат унумдорлиги пасаяди, баъзилар эса қитъага муддатидан илгари қайтишга мажбур бўлишади. Олинган маълумотлар табиий шарт-шароит инсон учун қулай бўлган даврда Шпицбергенга келиш режалаштирилса, табиатнинг салбий таъсирини анча юмшатиш мумкинлигидан далолат бермоқда.

(ТАСС).

„ОЙНАИ ЖАҲОН"ДА КЎРИНГ

24—30 ИЮНЬ

ҲАР КУНИ

● **8.00 Соғлом бўлай десанг** (шанба ва якшанбадан ташқари, (ЎзТВ-II).

● 18.00 Ўзбекистон телевидениесининг **«Янгиликлар»** кўрсатуви. (ЎзТВ-II).

● 19.30 да рус тилида **«Ахборот»** программаси (ЎзТВ-I).

● 22.20 да ўзбек тилида **«Ахборот»** программаси. (ЎзТВ-I).

● 6.00 да Марказий телевидениенинг **«Тонг»** мусиқий кўрсатуви. (МТ-I орқали, шанба ва якшанбадан ташқари).

● 20.30 да барча программалар орқали Марказий телевидениенинг **«Время»** программаси.

● 11.30 да **ТСН** (шанба ва якшанбадан ташқари, 14.30—ҳар куни МТ-I).

● 8.00 да **Эрталабки бадантарбия** (МТ-II орқали, якшанба куни **«Зарядкага сафланинг»**).

● 19.45 да **«Хайрли тун, кичкинтойлар!»** (МТ-II).

• душанба, 24

ЎзТВ I

18.10 Мультфильм. 18.30 «Ой бориб, омон қайт». 19.00 «Яхшидан боғ қолади». 19.50 Ўзбекистон Давлат телерадиоси Дони Зокиров номидаги халқ чолғу оркестрининг концерти. 21.10 «Бевосита мулоқот». 22.25 «Соат 12 да бошлиқ келади». Бадиий фильм.

ЎзТВ II

18.05 «Ассалому алайкум». 19.05 «Спринт». 19.20 «Шаҳар ва сув». Телефильм. 19.30 «Суҳбатга чорлаймиз».
20.30 БИШКЕК КЎРСАТАДИ.

МТ I

8.30 «Уруш даври қонунларига биноан». Бадиий фильм. 9.50 Футбол. СССР кубоги. 11.45 «Мулоқот». 12.00 Мультфильм. 12.15 Футбол шарҳи. 12.45 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. «Митти яшил одамчалар». 12.50 «Сизни СССР Ҳарбий-Денгиз флотининг намунали оркестри таклиф этади». 14.00 «Унутилган худолар. Купала». Телефильм. 14.45 «Балли, боболар». Бадиий фильм. 16.00 «Қизиқувчилар олами». 16.15 Мультфильм. 16.25 Болалар учун фильм. «Ҳамма гап сенда қолди». 17.45 Ишчан чопар. 18.00 ТСН. 18.15 «Қарама-қаршилик». «Иқтисодиёт ва экология» туркумидан. 19.00 «Вальснинг ихтиро этилиши». Фильм спектакль. 21.10 «Вальснинг ихтиро этилиши». Фильм-спектаклнинг давоми. 22.10 Москва—Брест—Берлин. «Янги йўл». 23.40 ТСН. 24.00 Телефильм. 00.50 «Рақслар, рақслар, рақслар...».

МТ II

7.00 Ишбилармон кишининг тонги. 8.15 Мультфильм. 8.25 Фильм-концерт. 9.30 Билимдонлар учун машқ. 10.15 «Менинг катта акам». Бадиий фильм. 13.25 Фильм-концерт. 14.30 Педагогика ҳамма учун. 15.30 Телефильм. 20.00 Футбол шарҳи. 21.10 «Николай Рижков: Россияга ишонаман». 21.45 «Телефильм. 22.00 «Кинопанорама».

• сешанба, 25

ЎзТВ I

8.00 «Ахборот». 8.25 «Соғлом бўлай десангиз». 8.35 «Уйга элтувчи йўл». Фильм-концерт. 9.05 «Жаноб 420». Бадиий фильм. 11.05 «Ешлик». студияси кўрсатади. «Тележарида». 18.10 Мультфильм. 18.20 «Қувноқлар даврасида». 18.50 «Бунёдкор». 19.50 «Таълим ва маданий мерос». 20.25 «Спортлото». 21.10 Жумҳуриятда хизмат кўрсатган артист Турсуной Мамедова куйлайди. 22.25 «Деҳқонларнинг долзарб вазифалари». 22.45 «Кино усталари». Х. Норлиев.

ЎзТВ II

18.05 «Бизнинг Чукоккала». Болалар учун фильм. 19.00 «Лаҳза». Хабарлар. 19.10 «Шаҳримиз муаммолари». 19.30 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Менинг маҳаллам».
20.30 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ.

МТ I

8.30 «Денгиз бўриси». Бадиий фильм, 1-серия. 10.05 «Шаҳар ва бозор». Ҳужжатли фильм. 10.15 Болалар соати. 11.15 Халқ куйлари. 11.45 Долзарб репортаж. 12.00 «Вальснинг ихтиро этилиши». Фильм-спектакль. 14.25 «Ер—она масканимиз» фототанлови. 14.45 «Ўзинг томон йўл», Бадиий фильм, 1-серия. 15.50 «Қизиқувчилар олами». 16.05 «Мусиқий хазина». 16.55 Болалар учун фильм. «Лялька—Руслан ва унинг дўсти Санька...». 18.00 ТСН. 18.15 Мультфильм. 18.25 «Мулоқот-анжуман». 18.55 «Денгиз бўриси». Бадиий фильм, 1-серия. 21.10 Экологик янгиликлар. 21.30 Футбол. СССР чемпионати. «Локомотив» — «Пахтакор». 2-тайм. 22.20 «Кинопанорама». 23.50 «5 плюс...». 02.05 ТСН. 02.20 «Очиқ қалб билан». 03.20 «Денгиз бўриси». Бадиий фильм, 1-серия.

МТ II

8.20 Мультфильм. 8.30 Биз дўстларимиздан кўпроқ яшаётганлар...». 8.50 Баҳор қўшиқлари. 9.30 «Қайрилиб боқ, Россия». 10.20 Ритмик гимнастика. 10.50 «Кузда онам томон олиб борадиган йўл». Бадиий фильм. 13.30 Мультфильм. 18.30 Теннис. Уимблдон турнири. 19.30 Телефильм. 20.00 Ритмик гимнастика. 21.10 СССР Олий Кенгашининг сессиясида. 21.55 Коллаж.

ТОШКЕНТ СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

22.00 «Спринт». 22.30 Бу оқшомда.

• чоршанба, 26

ЎзТВ I

8.00 «Ахборот». 8.25 «Соғлом бўлай десангиз». 8.35 Телефильмлар. 9.35 «Эски масжиддаги учрашув». Бадиий фильм. 11.00 «Ёшлик» студияси. 18.10 Мультфильм. 18.30 «Бўлажак мураббийлар». 19.00 «Мустаҳкам озуқа базаси учун». 19.50 «Телетомошабинлар ҳузурида». 21.10 Телевизион театр. Абдулла Қодирий. «Ҳажвий новелалар». 22.25 «Уч «юзинчи» рақамли». Бадиий фильм.

ЎзТВ II

18.05 «Акваланг ва ластлар». Телефильм. 18.15 «Цирк! Цирк! Цирк!». 19.00 «Пульс». Хабарлар. 19.10 «02» тўлқинида». 19.20 «Ўғрилик». Бадиий фильм, 1-серия.
20.30 АШХОБОД КЎРСАТАДИ.

МТ I

8.30 «Денгиз бўриси». Бадиий фильм, 2-серия. 9.40 «Чемпионлар билан биргаликда». 9.55 «Болалар мусиқий клуби». 10.40 Фильм-концерт. 11.45 Ишчан чопар. 12.00 Мультфильмлар. 12.35 Экологик янгиликлар. 12.50 Г. Фейгин (скрипка) ва Е. Ашкенази (фортепиано) чаладилар. 13.40 «Александр Шилов санъати». Телефильм. 14.45 «Ўзинг томон йўл». Бадиий фильм, 2-серия. 15.45 «Қизиқувчилар олами». 16.00 «Морозовка хуторилик граф Орлов». Телефильм. 16.20 Болалар учун фильм. «Ханжар». 1-серия. 17.30 «Зеленчук қирғоғида». 18.00 ТСН. 18.15 Мультфильмлар. 18.30 «Мексикаликлар мамлакат фонида». Телефильм, 1-серия. 19.20 «Денгиз бўриси». Бадиий фильм, 2-серия. 21.10 «Ким аслида ким?». 22.25 «Танишиб олсак». 23.00 «Пи» белгиси билан». Танаффус пайтида — ТСН. 00.45 Джаз портретлари. 01.45 «Денгиз бўриси». Бадиий фильм, 2-серия.

МТ II

8.15 Концерт. 8.40 Телефильм. 8.55 Карбанов читлари. 9.40 Адам Смит бойлиги дунёси. 10.20 «Антартика қиссаси». Бадиий фильм. 13.30 Мультфильм. 18.30 Теннис. Уимблдон турнири 19.30 Телефильм. 20.00 «Танишинг, Гехт». 21.10 Коллаж. 21.15 СССР Олий Кенгашининг сессиясида. 22.00 «Жаҳаннамга йўл». Бадиий фильм, 1 ва 2-серилар. Танаффус пайтида (23.15) Телефильм.

• пайшанба, 27

ЎзТВ I

8.00 «Ахборот». 8.25 «Соғлом бўлай десангиз». 8.35 «Ёз—ўтмоқда соз». Кинопрограмма. 9.35 «Дўстлик ришталари». 10.20 «Чет эллик қиз». Бадиий фильм. 11.30 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Нишона». 18.10 Мультфильм. 18.15 «Экология». Телевизион альманах. 18.55 «Алифбо сабоқлари». 19.50 Жумҳуриятда хизмат кўрсатган артист Аҳмаджон Шукуров куйлайди. 21.10 «Инсон ва қонун». 22.25 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Ҳамшаҳарлар». 23.25 «Гулистондан жудо». Бадиий фильм.

ЎзТВ II

18.00 Кичик концерт. 18.20 «Кинокўзгудаги ҳаёт». 19.20 «Ўғрилик». Бадиий фильм, 2-серия.
20.30 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ.

МТ I

8.30 «Денгиз бўриси». Бадиий фильм, 3-серия. 9.35 Болалар соати. 10.35 «Сенга қўшиқ куйлаб берай, дугона». Ҳужжатли фильм. 10.45 «Биз билан бирга, худди биздек, биздан ҳам яхшироқ бажар». 11.45 ИИВ маълумотларига кўра... 12.00 «Кинопанорама». 13.30 «Сизга қўшиқ куйлаб берамал». 14.00 «Барвақт туғилган одамлар». 14.45 «Кузги шудринглар». Бадиий фильм, 1-серия. 15.50 Концерт. 16.05 Болалар учун фильм. «Ханжар». 2-серия. 17.15 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 18.00 ТСН. 18.15 Мультфильм. 18.25 «Мексикаликлар мамлакат фонида». Телефильм. 19.15 «Авлодлар учун аввалаб асраймиз». 19.25 «Денгиз бўриси». Бадиий фильм, 3-серия. 21.10 ИИВ маълумотларига кўра.. 21.25 Долзарб интервью. 21.35 Эфирда мусиқа. 23.35 ТСН. 23.50 «Актёр ҳақида ўйлар». 01.10 «Денгиз бўриси». Бадиий фильм, 3-серия.

МТ II

7.30 «Бридж». Телебиржа. 8.20 Халқ куйлари. 8.35 Фильм-концерт. 9.05 «Қайрилиб боқ, Россия». 9.55 Ритмик гимнастика. 10.25 «Антарктика қиссаси». Бадиий фильм, 2-серия. 13.30 Мультфильм. 15.30 Теннис. Уимблдон турнири. 18.15 Л. Гурченко ижросида уруш йиллари қўшиқлари. 18.50 Мультфильм. 19.00 Телевизион мусиқий абонемент. 20.00 Ҳужжатли фильм. 21.10 Футбол. СССР чемпионати МАСК — «Шахтёр». **ТОШКЕНТ** студияси кўрсатади. 22.45 Мусиқий жилолар. 23.15 Ҳужжатли фильм.

• жума, 28

ЎзТВ I

8.00 «Ахборот». 8.25 «Соғлом бўлай десангиз». 8.35 «Қувноқ стартлар». 9.35 «Олтин калит». Бадиий фильм. 10.50 «Осойишталик посбонлари». 11.30 «Замондас». 18.10 Мультфильм. 18.20 Болалар учун концерт. 18.50 «Фармон ва ижро». 19.20 Ўзбекистон ССР Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади... 19.50 «Тилимиз муаммолари». 21.10 «Ғилон». Телефильм. 21.20 «Маърифатнома». 22.25 Футбол бўйича СССР чемпионати. 1-лига. «Нефтяник» (Фарғона) — «Тилигул» (Тирасполь).

ЎзТВ II

18.05 «Чорраҳа». 18.50 «Экспресс-реклама». 19.00 «Пульс». Хабарлар. 19.10 «Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» рўзномаларининг 25 йиллигига. 20.00 «Юнитех интершнл» намойиш этади.
20.30 БИШКЕК КЎРСАТАДИ.

МТ I

8.30 «Денгиз бўриси». Бадиий фильм, 4-серия. 9.45 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 10.30 К. Хачатурян. Виолончель ва оркестр учун концерт. 11.00 Ҳужжатли фильмлар. 11.45 «Инновация». 12.00 «Маппет-шоу». Қўғирчоқ фильм-концерт, 1 ва 2-серилар. 12.50 «150 йилга тенг йўл». 14.00 Рус хореография ва фольклор қўшиқларидан концерт. 14.45 «Кузги шудринглар». Бадиий фильм, 2-серия. 15.55 «Қизиқувчилар олами». 16.10 Болалар учун фильм. «Ханжар». 2-серия. 17.20 «Онам, дадам ва мен». 17.50 Мультфильм. 18.00 ТСН. 18.15 «Мушук қувончлари». 18.35 Ҳужжатли фильм. 19.00 Эстрада программаси. 19.15 «Денгиз бўриси». Бадиий фильм, 4-серия. 21.10 «Жумҳурият Президенти ҳаётидан етти кун». А. Акаев (Қирғизистон). 21.55 «ВИД» таништиради. 01.15 ТСН. 01.30 «Йўл ёқасидаги уй». Фильм-балет. 02.10 «Денгиз бўриси». Бадиий фильм, 4-серия.

МТ II

7.00 Ишбилармон кишининг тонги. 8.20 Мультфильм. 8.40 Экранда «01» хизмати. 9.05 Фильм-концерт. 9.35 Жонли сайёра. 10.20 «Антарктика қиссаси». Бадиий фильм. 13.30 Болалар учун фильм. «Ўғринча овчиларни овлаш». 18.30 Теннис. Уимблдон турнири. 19.30 Телефильм. 20.00 Учрашув. 21.10 Коллаж.

ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

21.15 «Бу оқшомда».

• шанба, 29

ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». 9.00 «Ахборот». 9.25 «Дубровка». Бадиий фильм. 10.40 Болалар учун. «Ўйла, изла, топ». 11.50 «Алифбо сабоқлари». 12.25 «Номинг ўчсин уруш». Наманган вилояти Чуст ноҳияси уруш ва меҳнат ветеранлари билан суҳбат. 13.05 Спорт кўрсатувлари. 14.05 «Китоб ва ҳаёт». 14.35 «Деҳқон ва замин». 15.35 «Барҳаёт наволар». Ўзбекистон халқ ҳофизи Жўрахон Султонов. 18.00 Мультфильм. 18.15 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар». 19.00 Ўзбек тилини ўрганамиз. 19.50 «Хотира». Шоир Назар Шукур. 21.10 Оқшом эртаклари. 21.25 Ҳалимжон Жўраев куйлайди. 22.00 «Ҳафтанома». 23.00 «Оила».

ЎзТВ II

9.00 «Табиат — ҳаёт чашмаси». Кинопрограмма. 10.00 «Ёшлик» тароналари». Фильм-концерт. 10.30 Ўлмас Умарбеков. «Ойнинг олтин ўроғи». Видеофильм. 11.40 «Тўлов» Ҳужжатли фильм.
18.05 АШХОБОД КЎРСАТАДИ.

МТ I

6.00 «Звони русские» фольклор триоси ижро этади. 6.15 Мультфильмлар. 7.00 Ритмик гимнастика. 7.30 Тонгги дам олиш кўрсатуви. 8.00 ТСН. 8.15 Болалар учун фильм. «Урушдан сўнг — осойишталик». 9.30 «Иш бошида. Тадбиркорлик ва бизнес». 10.00 «Тонг юлдузи». 11.00 «Образ». 12.15 «Икки тил — бир мамлакат». 13.00 «ХХ аср. Ташвишли давр хроникаси». 14.50 Женя Белоусов куйлайди. 15.20 «Караш довонидаги отишма». 17.15 Мультфильм премьераси. 17.30 «Халқаро панорама». 18.15 Халқаро фольклор фестивали. 19.10 «Ер — она масканимиз» фототанлови. 19.15 «Орзулар жўш урганда». Бадиий фильм. 21.10 «Бахтли тасодиф». 22.10 Қўшиқ ҳақида хотира. 22.40 «Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг». 00.10 «Орзулар жўш урганда». Бадиий фильм.

МТ II

7.30 Эрталабки бадантарбия. 7.45 «Здоровье». 8.15 НУЖ: эълон қилинмаган ташриф». 9.15 Ўзбекистон телевидениесининг «Дўстлик» видеоканали. 11.45 «Ҳамдўстлик» видеоканали. 14.00 «Ҳайвонот оламида». 15.30 «Зоряйне» ансамбли ижро этади. 15.40 Волейбол. Жаҳон лигаси биринчилиги. 16.40 Коллаж. 16.45 Спорт ҳамма учун. 17.00 СССР Олий Кенгашининг сессиясида. 17.45 Ўзбекистон телевидениесининг «Дўстлик» видеоканали. 20.00 Теннис. Уимблдон турнири. 21.10 «Ота». Бадиий фильм. 22.45 Спорт программаси.

• якшанба, 30

ЎзТВ I

8.00 «Ҳафтанома». 9.00 «Ёлғиз отнинг чанги чиқмас». Телефильм. 9.30 «Ҳамма гап акамда». Бадиий фильм. 10.50 Араб тили. 11.20 «Қизил ярим ой шуъласи». 11.50 Қарши давлат Педагогика олийгоҳи «Истиқбол» ансамблининг концерти. 12.30 Инглиз тили. 13.00 «Ёшлик» студияси кўрсатади. Совет ёшлари кунига бағишланган видеоканал. 15.30 «Сувда эҳтиёт бўлинг». 18.00 Мультфильмлар. 18.25 «Кичкинтой» кўрсатуви. 18.50 «Экран табассуми». 19.50 «Якшанба оқшомида». 21.10 «Ўзбекистон халқ ёзувчиси Саид Аҳмад». Видеофильм премьераси. 22.25 Видеофильм премьерасининг давоми.

ЎзТВ II

9.00 «Булоқ бошидаги кўза». Фильм-концерт. 9.30 Телефильмлар. 10.30 «Устоз ва мураббий». 11.00 «Кундузги сеансга икки билет». Бадиий фильм. 12.30 «Ёзги таътил муаммолари».
17.45 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ.

МТ I

6.00 «Аҳволлар қандай, Наканно?». Телефильм. 6.30 «Тонг юлдузи». 7.30 «С» формуласи. 8.00 Биржа янгиликлари. 8.20 «Спортлото». 8.30 «Эрта саҳарлаб». 9.30 «Ватан хизматида». 10.30 Тонгги дам олиш кўрсатуви. 11.00 «Ҳайвонот оламида». 12.30 «Россия тароналари» телерадио танловининг совриндори С. Горшунов ижро этади. 12.40 «Марафон-15». 13.55 «Мусиқий дўкон». 14.25 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. «Илон ва тошбақа». 14.40 «Милиция — полиция. Москва — Нью-Йорк». 16.40 «Қишлоқ янгиликлари». 17.40 «Уолт Дисней таништиради...». 18.30 «ЖАР. Трансваалнинг олтин ёйи». Жумҳуриятнинг бугунги куни ҳақида. 19.10 Шеърият лаҳзалари. 19.15 «Ҳамиша бирдай бўлавермайди». Бадиий фильм. 21.10 «Нима? Қаерда? Қачон?». 22.40 Футбол. СССР чемпионати. «Торпедо» — «Пахтакор» Танаффус пайтида — ТСН. 00.35 Киноконцерт.

МТ II

7.30 Зарядкага сафланинг! 7.45 «Оила» телепрограммаси. 8.45 Ўзбекистон телевидениесининг «Дўстлик» видеоканали. 11.00 Мультфильм. 11.10 Режиссёр Ю. Ледин фильмлари. «Моржлар». 11.30 «Ҳамдўстлик» видеоканали. 14.00 «1991 йил ўқитувчиси» Бутуниттифоқ танлови. 15.30 Теннис. Уимблдон турнири. 16.30 Ўзбекистон телевидениесининг «Дўстлик» видеоканали. 18.15 Муаллифлик телевидениеси. 19.15 Хайрли тун, кичкинтойлар! 19.30 Телефильм. 19.45 Муаллифлик телевидениеси. 21.15 Коллаж. ТОШКЕНТ студияси кўрсатади. 21.20 Эстрада концерти. 22.10 «Осмон калити». Бадиий фильм. 23.30 Баскетбол бўйича АҚШ чемпионати.

Бир пиёла чой баҳона

Дам олиш саҳифаси

ТАНГА РАВО, ДАРДГА ДАВО

Инсоният қадим замонлардан бери шотут (қора) ва балх (оқ) тутлардан турли мақсадларда ўз эҳтиёжи учун фойдаланиб келган. Тут дарахтининг 24 тури бўлиб, республикамизда 5 хили мавжуд. Шундан 2 хилининг меваси истеъмол қилинади. Биринчиси оқтут турига кирувчи балхтут, марварид тут, сурхтут ва бошқалар кирса, иккинчи хилига эса қора турига мансуб бўлган шотут киради.

Шотут ва балхтут меваси, барги, илдизи, пўстлоғи шифобахш бўлиб, ундан қон босими, юрак-қон томири, буйрак, ичак, ошқозон, томоқ, тиш милки каби касалликларни даволашда фойдаланилади.

Шотутнинг барги ниҳоятда фойдалидир. Унинг таркибида ошловчи моддалар, С ва B_2 витаминлари бор. Қуритилган шотут баргини майдалаб, овқатга ёки қатиққа аралаштириб истеъмол қилиш қанд касаллигига шифо бўлади. Шу жумладан, уни қайнатиб иситмаси бор ёки шамоллаган беморларга ичирилади. Меваси ва шарбатидан йўтал, бўғма касаллиги ҳамда нафас йўлларининг яллиғланишини даволашда фойдаланилади. Илдизи ва пўстлоғи жигар, қанд касалликлари учун шифобахш ҳисобланади.

Шотутнинг меваси оқ тутга қараганда йирикроқ, ранги тўқ қизил, йирик уруғи қорамтир-гунафша рангда, сершира, хушбўйдир.

Унинг етилиши узоқ вақт (июнь ойидан сентябргача) давом этади. Ана шу хусусияти билан у бошқа тутлардан ажралиб туради.

Балхтутнинг (бу нав Афғонистон жумҳуриятининг Балх вилояти номи билан аталади) меваси барча мевали дарахтлардан эрта — май ойининг ўрталарида пиша бошлагани учун халқимиз севиб истеъмол қилади. Балхтут халқ орасида кўпинча оқ тут, Тошкент, Сирдарё областларида балиқ тут номи билан аталади. Оқ тут асосан халқ селекцияси йўли билан меваси учун етиштириб, фақат вегетатив усулда кўпайтирилади. Оқ тутнинг ёғоч қисми қаттиқ бўлганлиги сабабли мебелсозлик саноатида ишлатилади.

Оқ тутнинг барги, меваси ва пўстлоғи таркибида витамин С, каротин, эфир мойи, ошловчи моддалар, қандлар, турли микроэлементлар, лимон ҳамда органик кислоталар, бўёқ ва бошқа моддалар бор.

Балхтутнинг янги пишган мевасини майиз, холва, шинни ёки шарбатлар тайёрлаш йўли билан истеъмол қилиш мумкин. Унинг меваси, барги, пўстлоғи, ҳатто илдизлари ҳам инсон саломатлигини мустаҳкамлашда катта аҳамиятга эга.

В. МАҲКАМОВ.

Комсомолобод районидаги қадимий Мингбулоқ қишлоғида кўпни кўрган Турдиали ота Дадабоев истиқомат қилади. У киши ўз даврида Катта Фарғона канали, Фарҳод ГЭСи қурилишларида фидокорона меҳнат қилган. Ҳозир у ширин-шакар набира ва чевaралари қуршовида кексалик гаштини сураётир. Яқинда отахон 106 ёшга кирди.

У кишининг Ҳанифахон ая билан турмуш қурганларига ҳам эндиликда роппа-роса 75 йил тўлди. Пиру бадавлат бу қарияларнинг насиҳатларини Мингбулоқда жуда кўплаб кишилар эшитган.

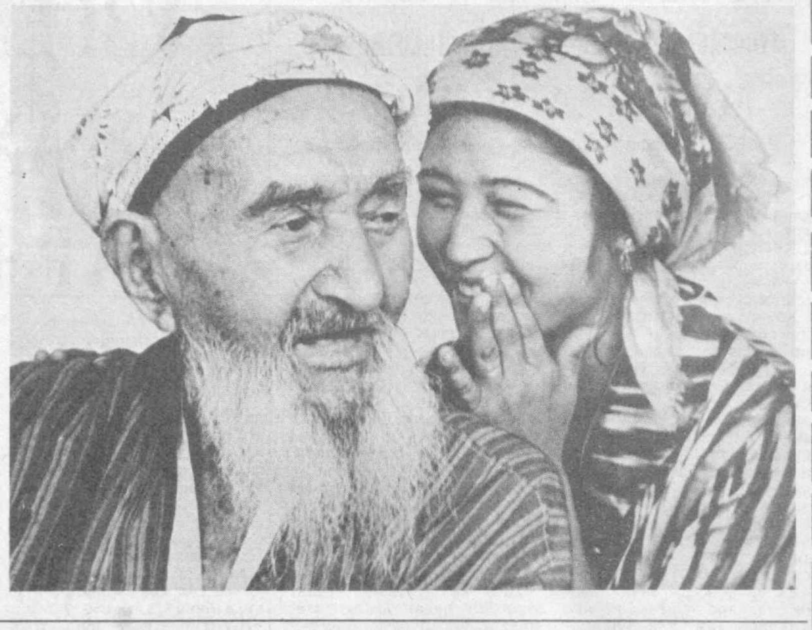

СУРАТДА: Турдиали ота набира келини Шаҳзодахон билан.

Тоҳир ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

Назм дафтаридан

ҲАЗРАТИ НАВОИЙ

Кафтда тутиб элимизни,
Кўз-кўз қилиб тилимизни,
Ром этдингиз дилимизни,
Ҳазрати Навоий.
Устоз айлаб Сиз Жомийни,
Баланд тутдингиз номини,
Очдингиз ҳикмат конини
Ҳазрати Навоий.
«Ҳамса» кўзга тўтиёдир,
Варақласам бир дунёдир.
Ҳар бир ғазал
дурдонадир,
Ҳазрати Навоий.
Ривож топди ўйларингиз,
Янграр қўшиқ,
куйларингиз,
Қутлуғ бўлсин
тўйларингиз,
Ҳазрати Навоий.

АЖАБЛАНМА, ЗАМОНДОШ

Худбинларни гоҳо ишдан
олиш бор,
Дўқ, пўписа, ер тепиниш,
қолиш бор,
Телефон бор, мансабида
қолиш бор,
Қайта қуриш, ажабланма,
замондош.
Нафси ўпқон, лоқайд бўлса
қай жойда,
Бузилади ҳар қадамда
қоида,
Югур-югур, арз, шикоят
бефойда,
Қайта қуриш, ажабланма,
замондош.
Чайқовчилар хароб
қилди бозорни,
Дард чекмаган билмас
оғриқ, озорни,
Пулдор мағрур, писанд
қилмас бизларни,
Қайта қуриш, ажабланма,
замондош.
Алдамоққа бола яхши, бола
соз,
Бошлиқлардан кўнгил
тўлмас, ёза-ёз,
Ранжитарлар билдирсалар
эътироз,
Қайта қуриш, ажабланма,
замондош.

ОРОЛ

Қулоқ солсам, келар
фарёд,
Орол йиғлар, Орол
йиғлар,
Эшитдингми сен ҳам
авлод?
Орол йиғлар, Орол
йиғлар.
Соҳил узра уриб бошин,
Тиёлмасдан кўздан ёшин,
Йўқотиб Аму, Сирдошин,
Орол йиғлар,
Орол йиғлар.
Отиб тўлқин, жўшиб
оқмас,
Дили хаста, қўшиқ
ёқмас,
Синиқ чеҳра, кулиб
боқмас,
Орол йиғлар, Орол
йиғлар.
Бериб бардош оташ, ўтга,
Нажот истаб боқар
кўкка,
Назар қил деб элу юртга,
Орол йиғлар, Орол
йиғлар.
Ўтиб кетди неча
фурсат,
Юракларда алам,
ҳасрат,
Керак ёрдам, керак
шафқат,
Орол йиғлар, Орол
йиғлар.

Раҳимжон САТТОРОВ,
Улуғ Ватан уруши қатнашчиси.

САРАТОН

Саратон энг жазирама ойки, қуёш гўё кўкдан олов пуркайди. Кўклам экиб-тикиб кетган кўпгина экину неъматларни пишириб, хирмонга тўкади. Кузда етиладиган экинлар саратон офтобига тўйиши керак.

Саратоннинг биринчи куни — 22 июнь энг узун бўлиб, у 15 соату 11 дақиқага тенг. Шундан сўнг туннинг гали: у узайишга тушади. Ёзнинг туни бир тутам бўлса, қишнинг куни бир тутам, дейилиши шундан.

25 июндан бошланадиган 40 кунлик ёз чилласи 5 августгача давом этади.

Халқда «Чиллада — чил одим» ибораси борки, бу катта-катта қадам ташлаш, яъни қамровли, унумли ишлаш даркор деганидир. Бу даврда пишган дон-дунни йиғиштириб олиш, бўшаган ерларга қайта уруғ экиш, ғўза парваришини сусайтирмай давом эттириш каби долзарб юмушлар авж олади. Булар чилла билан боғлиқ деҳқон удумларию ҳикматларида ифодасини топган:

✦ **Чилла суви — тилла
суви.
Ёз чилласига тобланган
қишда шамолламас.**

✦ **Деҳқон яланг тўшин
тоблар чиллада,
Ҳар иш маромин олар
чиллада.**

Хуллас, ҳар бир ишнинг расамади, тежами бор. Булар деҳқону боғбон, чўпон учун таомилга айланганки, улар амалга оширилмас экан, саранжомлик ҳам, қут-барака ҳам йўқ. Демак:

✦ **Сув ичганда қудуқ
қазганни эсла,
Нон еганда деҳқону
новвойни.**

✦ **Деҳқон тўқ бўлса эл-юрт
тўқ,
Кўнгли тўқ эканки, у
яшайди шўх.**

Саратонда айниқса, сувчи тиним билмайди. У кунни тунга, кечани субҳи содиққа улайди. Унинг манглай тери жўякларда товланиб оқувчи сувга қоришмагунча кўзланган мақсадга эришиб бўлмайди, мўл ҳосил битмайди.

✦ **Саратоннинг шарбат
суви—
Экиннинг қувват суви.**

Алишер Навоий битмиш: тузу холис одам борки, ҳар қандай қийин вазиятда ҳам иши илгарилаб кетаверади:

✦ **Тузлукка мойил улки,
иши борғай илгари,
Юз мушкул бўлса, йўқса,
минголида ҳар замон!**

Шундай деган сиймонинг ўзи эса эл жавридан бир нафас ҳам ором топмаган:

✦ **Бир дам улус
меҳнатидин ком йўқ,
Бир нафас эл жавридин
ором йўқ!**

Улуғ бобомиз саратонда олис сафарга, ҳажгами отланган борки, офтоб тафти шарофатидан, унинг вужуди, чеҳраси олтин касб этади, деган эдики, бу айни кунларда жонбозлик кўрсатаётган яйлову боғу дала заҳматкашларига хосдир:

✦ **Сафар ўтини айлаган
ихтиёр,
Вужуд олтунин қилди
комил иёр!**

Эндиликда тегирмонлар қадимгидай қайта ишга тушаётган жойларда янги буғдой донлари унмисан ун бўлди, чиқаверади.

✦ **Бошоқлар пишиб, хирмон
бўлди, Момо,
Тандир тўлиб, қаймоқ нон
бўлди, Момо!**

✦ **Донни ардоқлаганинг —
деҳқонни ардоқлаганинг,
Мевани ардоқлаганинг —
боғбонни ардоқлаганинг.**

Саратон — ниҳоят йилқида мўл қимиз олиш даври. Қарабсизки, эл-юртда қимизхўрлик бошланиб кетади. Ундан дардлар шифо топгуси:

✦ **Мавсумда қона-қона
ичсанг, қимиз,
Қувват ошар, икки юзинг
бўлар қирмиз!**

Зеро:

✦ **Аъло юмушдан кўнглинг
чароғон,
Чаласидан дилинг хуфтон!**

Р. ЖУМАНИЁЗОВ.

«ҲАЁТУЛ ҲАЙВОН» САҲИФАСИДАН

Рўзномамизнинг ўтган сонларидан бирида мисрлик Камолиддин ибни Абубакр қаламига мансуб «Ҳаётул ҳайвон» китобидан лавҳа келтиргандик. Қуйида унинг давомини эътиборингизга ҳавола этамиз.

БЎРИ

У ҳайвонлар орасида йўлбарс каби очликка чидамлисидир. Айниқса ҳаво очиқ кезлари ундан нафас олиб, бир неча кун тамадди қилмай юришга қодирдир. Бўрилар ухлаганда бир кўзи очиқ, иккинчиси юмуқ бўлади. Улар бошқа ҳайвонлардан увуллаши билан фарқ қиладилар. Шуниси диққатга сазоворки, бўри қўлга тушганда, ҳар қанча калтак еса ёки пичоқ урилса ҳам овоз чиқармайди. Агар у чўл пиёзини истеъмол қилгудек бўлса, ўша заҳотиёқ ҳалок бўлиши кузатилган.

Бўрилар оч қолган пайтларида бир-бирларини увуллаб чақиришга одатланганлар. Тўпланганларидан биронтаси кетишга чоғлангудек бўлса, ўша заҳоти уни ўлдириб, жасадини ер эканлар.

Агар инсон бўрининг изига тушса, увуллаб шерикларини чақириб, мабодо рақиби ожизлик қилса дарҳол уни «нонуш»тага чоғлаш пайига тушаркан. Олишувда инсон ғолиб чиқса-чи? Бунда мағлуб бўрига шериклари ташланиб, уни паққос туширар эканлар.

Уста овчилар бўриларни ҳийла ишлатиб қўлга туширадилар. Жумладан, уяга тош отадилар, бунда бўри бирор ўлжа келди, деган умидга бориб, маконидан чиққач тузоққа тушади. Баъзи кишилар эса хашак ёқиб, уяни тутунга тўлғазадилар, натижада бўри уядан чиқишга мажбур бўлади.

Ҳайвонлар орасида энг бешафқати ҳам бўридир. У оч қолса ўз боласини ейди.

Ҳикоят. Кунлардан бир кун икки оға-ини чўпонларнинг хотинлари бир-бирига ўхшаш чақалоқлар туғибдилар. Аёллар кечки пайт сут соғишгани кетганларида, ўтовга бўри кириб, жажжилардан бирини олиб қочади. Овсинлар қайтишгач, воқеадан хабардор бўлиб «бу бола меники, бўри сеникини олиб кетган» дея ўзаро жанжаллашадилар. Оҳир-оқибат улар подшога арзга борганларида, ҳукмдор чақалоқ катта овсинга бўлсин, деб фармон чиқаради. Шунда шоҳ ўғли Сулаймон (бу пайтда у 12 ёшда эди) воқеа билан қизиқиб қолади. Кичик овсиндан бор гапни эшитгач, масалани қайта кўриб чиқиш кераклигини таъкидлайди. Аёллар рози бўладилар. Сулаймон: «Пичоқ олиб чақалоқни ўртасидан бўлиб бераман, сизлар эса хоҳлаган томонингизни оласизлар», дейди. Шунда каттаси индамай қолади. Кичиги эса: «йўқ ундай қилманг, бола овсинимга бўла қолсин» дея уввос солиб йиғлаб, ёлворади. Бу гапдан хулоса чиқарган Сулаймон чақалоқ меҳр шафқатли кичик овсинга лойиқ, деб ҳукм чиқаради.

Арабчадан А. НАБИХЎЖАЕВ ва Ҳ. ҚОРАБОЕВ таржимаси.

ТУРФА ОЛАМ

ОЙНА ЧАЙНАШ

Солберлик (Англия) Поль Грей қуйидаги ишни ажойиб тарзда ўзлаштириб олди: ойнани тишларида майда-майда қилиб синдиради, сўнгра чайнайди. Лекин у бунга осонликча эришгани йўқ, бу иш билан узоқ муддат шуғулланди. Мана энди ўрганган ҳунарини одамлар кўз олдида қойилмақом қилиб бажаради. Поль даставвал юпқа стаканлар ва қадаҳларни тишлари билан аста-секин қарсиллатиб синдиради, сўнгра уларни чайнашга тушади.

Ўртоқлари Полга ҳазиллашиб, ойна заводига кўзгу синдирувчи бўлиб ишга киришини тавсия қилдилар. У ҳам бўш келмади: шиша синдиришни ҳали тўла ўрганиб олмаганлигини айтди.

БУРУНЛАР... ЙИҒМАСИ

Брюль шаҳарчасида (Олмония) истиқомат этаётган мусаввир Рита Буркхардт бурунларни... йиғиш билан шуғулланади.

Аввало шуни таъкидлаш кераки, у бу иш билан 15 йилдан бери машғул. Унинг йиғмасидаги экспонатлар 850 тадан ошиб кетди. Улар орасида турли шаклдаги бурунларнинг расмлари, рангли мумдан ясалган ҳар хил нусхалари бор.

Бурунлар гуруҳларга бўлинган: қадимги дунё (юнон ва Румо), инглиз-саксония ва ҳоказо.

Йиғма амалий аҳамиятга ҳам эга бўлиб чиқди. Жиноятлар билан шуғулланувчи полиция ходимлари Буркхардт хизматидан фойдаланмоқдалар. Қисқаси, рассом аёл йиғмаси «баҳоси йўқ хазина» деб тан олинмоқда.

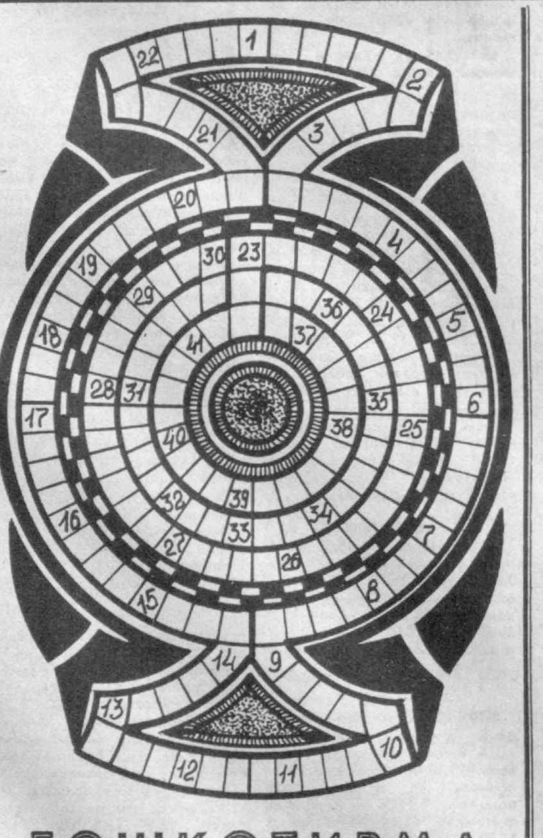

БОШҚОТИРМА

1. Жумҳуриятдаги вилоят. 2. Танбур чертиш мосламаси. 3. Заиф, нимжон. 4. Низо, жанжал. 5. Саноқ сон. 6. Ўрик тури. 7. Ҳайвонлар қонини сўриб ҳаёт кечирувчи жонивор. 8. Улкан, катта. 9. Ер қатлами. 10. Сув олиш мосламаси. 11. Полиз экини. 12. Ёзув қуроли. 13. Қисса, масал. 14. Хоразм халқ рақс куйи. 15, Кўтаринки ижодий руҳ. 16. Ранг. 17. Аъло, бебаҳо. 18. Пиллапоя. 19. Кийимнинг ички томонига тикилган мато. 20. Тошкентдаги кўл. 21. Мусиқа асбоби. 22. Ҳинд нақлиёт воситаси. 23. Ор, номус. 24. Муқимийнинг сатирик шеъри. 25. Анжир ҳосили олинадиган ер. 26. Ижозат. 27. Ҳаракатчан. 28. Дуторсимон қадимий чолғу асбоби. 29. Мусиқа ёзуви. 30. С. Аҳмаднинг «Уфқ» трилогиясидаги персонажлардан бири. 31. Апрель ойининг бошқача аталиши. 32. Фиғон, фарёд. 33. Миллат 34. Боғ яратувчи. 35. Тиниш белги. 36. Ҳарбий хизматчи. 37. Дурра. 38. Қуш. 39. Ҳунарманд. 40. Фасл. 41. Дурадгорлик асбоби.

Тузувчи: Фаёз АБДУҚАҲҲОР ўғли.

ДАРОЗЛАР ВА МИТТИЛАР

«Ҳурматли таҳририят! Оламда ажойиботлар ва ғаройиблар ниҳоятда бисёрки, кишини ҳайратга солади. Чунончи, дароз ва пакана одамлар тўғрисида кўп гапиришади. Рўзномангиз саҳифаларида улар ҳақида мақола беришингизни истардик.

О. ШАМШИЕВ,
Фарғона ноҳияси».

Одамларни одатда икки хил тоифага бўладилар: бўйи баландлар (170 сантиметрдан юқори) ва паст бўйлилар (160 сантиметрдан қуйи). Аммо шундай дарозлар ва паканалар борки, улар ҳамма ерда ҳам учрайвермайди. Бўйи 200 сантиметрдан юқори кишилар дороз ҳисобланадилар. Тиббиёт қомусида ёзишларича, энг баҳайбат одамнинг бўйи 320 сантиметр бўлганлиги қайд этилган.

Демак, машҳур ёзувчи Сергей Михалковнинг болалар севиб ўқийдиган «Степа амаки» достонида тасвирланган милиционернинг бўйи икки метрдан юқори бўлган экан-да? У ўзи истиқомат қилган ноҳияда «биринчи дароз» саналган.

Тиббиётчиларнинг ҳисоблашларича, бўйи ғоят баланд одамлар ниҳоятда кам учрайди. Масалан, 190 сантиметрдан юқорилар ҳар минг кишига 3—5 тадан тўғри келади. Олимлар таъкидлаганидек, дарозлар одатда нормал бўйга эга кишилардан дунёга келадилар. Баъзан бундан мустасно ҳоллар ҳам рўй бериб туради.

Кейинги юз йил мобайнида олиб борилган тиббий кузатувларга қараганда, Амриқонинг Иллинойс штатида дунёга келган Роберт Уадлу ер юзидаги энг дароз киши бўлган. У 1918 йилда туғилганди. 22 яшар бўлганида бўйи 272 сантиметрга етиб, вазни 199 килограмм тош босган. Оёғи товонидан панжасининг учигача 47 сантиметр, кафти эса ўрта панжасининг охирига қадар 32 сантиметр бўлган. «Митти Боб» (уни эркалаб шундай атардилар) 1940 йилда касалликдан вафот этган Олтона шаҳрида юртдошлари унинг номини абадийлаштиришга қарор қилиб, дарознинг табиий бўйича келадиган баландликда бронза ҳайкал ўрнатдилар.

Покистонлик Муҳаммад Чанна (251 сантиметр), англиялик Крисс Гринер (238,5 сантиметр), Буркина-Фасода истиқомат этувчи Абду Салом Калду (226 сантиметр)лар ҳам ер юзидаги эркаклар ўртасида энг дароз кишилар саналадилар.

Сўраган эдингиз

Шуниси қизиқки, бундай кишилар полициячилар ўртасида ҳам учраши қайд қилинган. Шу кунларда АҚШнинг Флорида штатида хизмат қилаётган бир миршаб бунинг далилидир. Унинг баландлиги 221 сантиметр. Ўзи ишлайдиган участкада шу қадар ҳурмат-эътиборга сазоворки, бунинг боисини билиб олиш мушкул эмас.

Аёллар ўртасида рекордчилар унчалик кўп эмас. Амриқолик Санди Аллен билан хитойлик Сан Тунянлинга тенг келадиган хотинлар ер юзида йўқ. Биринчисининг бўйи 231 сантиметр. Иккинчи аёлники эса бундан ҳам баланд — 242 сантиметр. Бу Хитойда нафақат хотин-қизлар, балки эркаклар ўртасида ҳам рекорд ҳисобланади.

Аёллар ўртасида бундан ҳам новчалар борлиги қайд этилган. Марианна Вехдега бу борада бирорта ҳам аёл тенг келолмайди. Британия қомусида унинг бўйи 255 сантиметр бўлган, деб ёзилган.

Энди паканаларга тўхталайлик. Бўйи 130 ва 120 сантиметрдан паст эркаклар билан хотин-қизлар улар жумласига киради.

Агибе деган аёл бу борада энг машҳурдир. Унинг бўйи бор-йўғи 38 сантиметр бўлган. Баландлиги 50 сантиметр келадиган тўққиз ёшли юнон қизи Стаматуланинг оғирлиги 1 килограмм тош босган.

Пакпаканалар бизнинг даврларда ҳам учрайди. «Рекордлар китоби»да қайд этилишича, Доминикана жумҳуриятида истиқомат этувчи Нельсон де ла Роза ҳозир ер юзидаги пакпакана аёлдир. Унинг бўйи 72 сантиметр, оғирлиги 7 килограмм. Ҳакимларнинг чиқарган хулосасида таъкидланишича, у 21 ёшга кирганда ўсишдан тўхтаган.

Кўпгина дароз кишилар бўйи баланд бўлишидан уяладилар. Шу сабабли одамларга аралашмайдиган бўлиб қоладилар. Дўст-улфат, умр йўлдошини топишда уларга қандай ёрдам бериш керак? Кўпгина мамлакатларда шу мақсадда бўйи баландлар клуби ташкил этилган.

Ленинградда ҳам бундан икки йил муқаддам шундай клуб очилган эди. «Гулливер» деб ном берилган бу ерга бўйи 190 ва 180 сантиметрдан баланд бўлган эркаклар билан хотин-қизлар қабул қилинадилар. Маълум бўлишича, Ленинградда рўйхатга олинган дароз ёшлар сони уч мингтадан ошар экан. Уларнинг ўндан бири юқорида эслатилган клуб аъзолигига қабул қилинган.

Бу ерда театр, мусиқа, рақс каби бир неча тўгараклар ишлаб турибди. Артистлар, бастакорлар, руҳшунослар билан учрашувлар, концертлар мунтазам ўтказилаётир. Шуниси қизиқки, рус подшоси Петр I клубнинг фахрий аъзоси этиб қабул қилинди. Маълумки, унинг бўйи 204 сантиметр бўлганди. Петрнинг мумдан ясалган, табиий бўйи баравар келадиган ҳайкали бор.

«Гуливер» клуби Саратовда ҳам ишлаб турибди.

Швейцариянинг Цюрих ва Олмониянинг Бремен шаҳарларидаги бундай клублар эса энг кўҳна ҳисобланади. Уларнинг ёши 25 йилдан ошди. Клублар қошида ташкил этилган уюшмалар ўз атрофига паканаларни бирлаштирган.

Штутгарт (Олмония) шаҳрида бундан икки йил муқаддам «Новчалар клуби»нинг қитъа учрашуви бўлиб ўтди. Ўзига хос бу анжуманда 400 киши қатнашди. Улардан бирортаси ҳам 190 сантиметрдан паст эмасди, энг новчасининг бўйи 223 сантиметр эди.

Ҳозирги кунда Олмонияда бўйи 195 ва 185 сантиметрдан юқори бўлган эркаклар ва аёллар 700 мингдан ошиб кетди. Олимларнинг таъкидлашларича, ер юзида одамнинг ўртача бўйи йилдан-йилга ўсиб бормоқда.

С. ИСЛОМОВ.

Муҳаррир
Н. ЁҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
(«Сельская правда»)
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими— 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Безатиш бўлими—32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

БУЮРТМА № 5566. Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 21.35. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12